

foto dd

Uvodnik

Jurij Paljk

Kresniček

Samo nekaj besed o pomenu, ki ga spevoigra, kot je goriški Kresniček, ima za ves naš prostor. Če vemo, da je pri "veseloiгри" Kresniček v Gorici sodelovalo nič manj kot 98 oseb, od teh je večina mladih, je pomen jasen, dvakrat nabito polna dvorana pa kar kliče po ponovitvah, ki nam jih je predsednica centra Bratuž prof. Franka Žgavec obljubila za prihodnje dni. Mladi, še posebej organizatorke, režiserka, dirigentke, glasbeniki, tehniki in seveda nastopajoči, so dokaz, da se v našem prostoru še zmorejo narediti velike stvari, če mladim zaupamo, če jim damo odgovorno mesto in vlogo, če jih motiviramo. Bravo vsem! Kresniček je pokazal, da se v naši družbi, ki je vse bolj razkrojena in prisega na individualizem, tudi osamo in osamljenost, še zmorejo skupaj narediti velike stvari, da smo še tu, kot narodna skupnost seveda. Kresniček je ponovno pokazal, da imamo v naši sredini odlične zborovodkinje in zborovodje, glasbenike in seveda mlade, ki radi pojejo, žrtvujejo svoj čas za pomembne predstave. Tudi režiserka in tehniki so pokazali, da znajo, če odmislimo odlične kostume, ki so predstavo naredili še bolj privlačno. Tisti, ki vedno najdejo dlako v vsakem jajcu, bodo rekli, da je lahko narediti predstave, v katerih nastopajo otroci, saj je publika sestavljena pretežno iz staršev, starih mam in očetov, sorodnikov, a delajo predstavi Kresniček krivico in največjo vsem, ki so se trudili, da je predstava uspela, še posebej organizatorki Tamarji Kosič, ki je skrbela za vse. Kako pomembna je bila predstava, je najlepše povedala gospa iz Ljubljane, ki je ob odhodu dejala, da bi si jo želela videti v Cankarjevem domu, da bi v osrednji Sloveniji videli, kaj zmoremo Slovenci v Italiji. Še bolj pomembno pa je, da je Kresniček ponovno pokazal, da smo še skupnost, če le hočemo!

Proslava v Bazovici 9. septembra 2018

"Naša pot v svobodno Evropo je tlakovana z žrtvijo"

V Bazovici so počili strelji. Štiri žrtve so padle, štiri matere so zajokale, štirje heroji bodo večno živeli. Ferdo Bidovec. Franjo Marušič. Zvonimir Miloš. Alojz Valenčič: štirje izmed nas, fantje, katerih imena so vklesana v materijo, ki ji nihče ne more in ne sme priti do živenga, ki je nihče ne more in ne sme oskruniti. Oskrunemo jo lahko mi sami, če pozabimo na žalostinko, ki jo je tistega jutra, 6. septembra 1930, zapela gmajna, na pesmi upora, ki so jih nosile v sebi tiste matere. In ki nas še vedno definirajo kot narodno skupnost. Od leta 1945 prav tu, pod temi krošnjami, nad koreninami teh dreves vsako prvo nedeljo po 6. septembru. "Družba, ki je ne ganejo zvoki, ki predstavljajo spomin na narod ali na padlega prijatelja, to je družba ali narod mrtvih", bi se lahko sklicevali

Tatjana Rojc (foto dami@n)

na skladatelja Musorgskega. Bazovica nas s svojim zvokom definira kot ljudi. V naši hierarhični lestvici vrednot, ki ima od začetka naše zavestne biti za osnovno vodilo svobodo, enakost, bratstvo. Brez bazoviških žrtve bi se naše življenje verjetno nikoli ne razvijalo s tistim prepotrebim pogumom, uporno, ter v spoštovanju do drugih, ki nikoli ni umanjalo, tudi do tistih, ki ne delijo našega svetovnonazorskega prepričanja. Do danes zavesti naše skupnosti nista uničila fašistični poskus genocida, niti poskus nasilnega odvzema našega jezika in požiga naših kulturnih domov in naših javnih in zasebnih knjižnic, niti nasilna razlastitev naše zemlje. Niti Posebno sodišče s svojimi sramotno krivičnimi obsodbami. /str. 3

OPČINE 70. Marijanski shod

Mati Marija naj nas vedno spremlja!

Na drugo nedeljo v septembru je kot po tradiciji potekal že 70. Marijanski shod na Opčinah. Za tako visoko obletnico ga je, kot je to v navadi, vodil tržaški nadškof msgr. Giampaolo Crepaldi. Od 15. ure dalje je bila že priložnost za zakrament sprave, pol ure pred slovesnostjo pa so šolske sestre od Sv. Ivana vodile molitev svetlega dela rožnega venca. Ob 17. uri se je začel marijanski shod s procesijo, ki je tokrat potekala po drugi poti in je bila tudi nekoliko daljša. Marijin kip Fatimske Matere Božje so nosili izmenjaje člani SZSO. Pred njimi so bile narodne noše, ki jih je bilo letos še posebej veliko število. Prav tako je bilo na marijanskem shodu veliko število vernikov. Glavni pečat med procesijo je bilo petje litanih ZCPZ in godbe na pihala iz Nabrežine, ki so se med odpevi ves čas izmenjavali. Kratak postanek je bil pri znamenju-kapelici pri pokopališču.

/str. 10
Klemen Zalar

Pogovor

Ravnateljica
SCGV Emil Komel
Alessandra
Schettino ob
začetku šolskega
leta goriške
glasbene šole

6

Pomembna obletnica

Narodna
galerija v
Ljubljani
praznuje
častiljiv jubilej,
100-letnico
ustanovitve

9

Kogojevi dnevi 2018

Na slikovitem
trgu Kontrada
so se prejšnji
teden slovesno
začeli
39. Kogojevi
dnevi

12

Za mlade slovenske kulturne delavce iz Italije in Avstrije

Na izobraževalnem tečaju 30 mladih iz 14 društev

V Lužnicah je od 7. do 9. septembra potekal izobraževalni tečaj za mlade kulturne delavce, katerega nosilec je Krožek za družbena in politična vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice. Tridevni tečaj je del projekta *Zastavimo skupne moči za skupne cilje*, ki je posvečen liku Mirka Špacapan in znotraj katerega je del deželnih finančnih sredstev namenjen prav izobraževanju mladih kulturnih delavcev. V domu Msgr. Faidutti je 30 mladih iz Italije in Avstrije spremljalo delavnice, ki sta jih vodila trenerja Mladinskega sveta Slovenije Mss, Matej Likar in Nina Debevec. Mladi udeleženci so člani 14 slovenskih društev: SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, PD Podgora, KD Sabotin iz Štavnice, PD Vrh Sv. Mihaela, SKD Hrast iz Doberdoba, DMK (Devinski mladinski krožek) iz Devina, SKD Igo Gruden iz Nabrežine, SKD Vigred iz Šempolaja, MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti) iz Trsta, MPZ Vesela pomlad z Opčine, Klub slovenskih študentov in študentk na Koroškem KSSŠK iz Celovca, ZSO (Zveza slovenskih organizacij) iz Celovca, KKZ (Krščanska kulturna zveza) iz Celovca, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik iz Celovca

in KPD Planina iz Sel. Na petkovem uradnem začetku tečaja sta pozdravila predsednik krožka Anton Gregorčič Bernard Spazzapan in predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, v pisni obliki tudi predsednica ZSKD Živka Persi. Tečajniki so po v delu skupinah

spoznavali kulturo organizacije, prvine strateškega načrtovanja, značilnosti dobrega vodje, metode dobre komunikacije v skupini, pa tudi v osnove projektnega načrtovanja, od razčlenitve budžeta pa vse do pomena monitoringa in končne evalvacije.

/str. 14

Stališče deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca

Zajamčiti slovensko zastopstvo v vseh zakonodajnih organih

Senatorji SVP Unterberger, Durnwalder in Steger so že marca formalno vložili predlog ustavnega zakona, ki naj deželni statut Furlanije Julijske krajine dopolni z določilom, ki bi slovenski narodni skupnosti zajamčil minimalno zastopnost v deželnem svetu FJK. "Gre za pobudo, ki se uokvirja v ustaljeno sodelovanje med strankama SVP in SSK, saj nemška manjšina že od nekdanjega podpira na rimski parlamentarni ravni zahteve slovenske stranke v FJK, ki pa ne razpolaga s samostojnim parlamentarnim zastopnikom. Tako so novoizvoljeni parlamentarci SVP ponovno vložili zakonsko zahtevo, da se Slovenecem že v statutarnih določilih, ki uživajo rang ustavnega zakona, zajamči vsaj minimalno zastopnost v deželnem svetu FJK. Na osnovi veljavnih določil je senat predlog že posredoval predsedniku deželnega sveta, tako da bo o tem razpravljala še najprej 5. stalna komisija, nato pa tudi deželni svet v plenarni zasedbi. Priložnost bo, da o temi volilne zakonodaje pogledamo nekoliko bolj celovito in ponovno izpostavimo pričakovanje, da se zastopnost slovenske narodne skupnosti tako na deželni kot na vsedrjavni ravni zagotovi v vseh zakonodajnih organih. Trenutno je v deželnem zaščitnem zakonu vključeno določilo, ki slovenski listi omogoča malenkostno odstopanje od splošnih pravil. Na osnovi tega

je SSK že tretjič zaporedoma izvolila svojega samostojnega deželnega svetnika, kar ni majhna stvar. Določilo kot tako pa še vedno ne nudi stoddostne garancije izvolitve in ga bo potrebno v prihodnje okrepiti. Večji problem je na vsedrjavni ravni, kjer, kljub okvirnim zagotovilom iz zaščitnega zakona 38/2001, v volilni zakonodaji ne zasledimo nobenega, ponavljam, prav nobenega stvarnega določila, ki bi kakorkoli olajšalo - kaj šele zagotavljalo! - načelo zajamčene zastopnosti Slovencev v obeh vejah italijanskega parlamenta, se pravi v poslanski

zbornici in v senatu. Za to si kot SSK prizadevamo tudi v sodelovanju s predstavniki nemške manjšine. Zavedamo se, da je pot strma in zato bomo že takoj po poletnem premoru sklicali tehnično-politično omizje, ki naj dodela nekaj možnih rešitev. Pri tem seveda računamo na soudeležbo in podporo vseh dejavnikov znotraj naše narodne skupnosti, začenši s senatorko Tatjano Rojc, ki je že izrazila svojo razpoložljivost, in institucijami Republike Slovenije", je pobudo senatorjev SVP komentiral deželni svetnik in tajnik SSK Igor Gabrovec.

zssdi
višješolci
pozor!!!

prijave na razpis sprejemamo
do 20. septembra
prijave in informacije na:
www.zssdi.it
ali v uradih
Združenja slovenskih športnih društev v Italiji

O cerkvenih in drugih aktualnih aferah (2) Sprevrženost načel in vrednot

Kot opažamo, bo odvrčanje pozornosti in pometanje pod preprogo tokrat verjetno nekaj izredno težkega, če že ne bo nemogoče. Ko nekdanji protestant Shane Schaetzel, ki je zdaj že 20 let katoličan in kot katehet poučuje, pravi ostalim, protestantom in ne, takole: "Najprej morate razumeti, da katoličani absolutno sovražimo to, kar se trenutno dogaja v katoliški Cerkev. Dejansko nihče tega ne bolj sovraži od nas. Kakršnokoli jezo, frustracijo in zmedo nekatoličani zdaj morda čutite, vam obljubljam, da je desetkrat slabše med katoličani. / ... / Besede ne morejo opisati šoka in groze, ko smo slišali takšne novice, in sicer ne le enkrat, temveč dvakrat v manj kot dveh desetletjih. / ... / Kar pa žrtve potrebujejo, je pravica, to pa si obupno želimo tudi mi videti, da bi dosegli - čim prej, tem bolje! Zato smo pa zadnjič dejali, da so že stare težave, za katere tudi Schaetzel pravi, da so se "pred našim nosom dogajale desetletja". Seveda je ob tem najboljša obramba napad, zato se kaj lahko prične z obtožbami homofobije, ali tudi, da ne maramo Cerkev, papeža in podobno, nikakor ne gre za to! Gre za to, da smo v svoji veri prepričani, da Cerkev ni in ne sme biti to pa da to niso tista načela in vrednote, za katere se zavzema in nam jih želi podati. Zadnjič omenjeni Pietro C. glede tega pravi: "Kjer je nekoč bila Cerkev tista, ki je spreminjala ljudi, imamo danes določene ljudi, ki spreminjajo Cerkev (ali to skušajo narediti), tako da neprestano znižujejo evangeljske zahteve ali pa jih spreminjajo v sociološka in psihološka vprašanja, ki nimajo nič opraviti s srcem evangeljskega

sporočila". Kakor pravi, danes prihajajo na dan vse težave, ki so se nabrale v desetletjih "vesele tolerance in celo nič hudega slutečega dopuščanja", tako da si nekateri dovolijo marsikaj, tudi zato, ker imajo za sabo oporo najvišjih avtoritet zunanega sveta, ker tem to seveda pride prav. Glede sprejemanja pravi: "Že res, da Cerkev sprejema in mora sprejemati vse, vendar ne zato, da jih pusti v njihovem predhodnem stanju ali, še slabše, da jih ukorenini v njihovih posvetnih prepričanjih. Tako za Cerkev ni prava težava v tem, da je nekdo "gej", temveč da svojo spolnost udejanja do te mere, da opravičuje svoje svobodnjaštvo, ne da bi imel kakršnokoli zavoro, obenem pa se ima še za kristjana. To je problematično, ker ne zadeva le nekega moralnega vprašanja, temveč življenjski slog! Življenjski slog teh ljudi je diametralno nasproten evangeljskemu slogu, ki bi moral biti cilj vsakega kristjana, posebej posvečenega. Zato je Daniel C. Mattson, avtor knjige "Zakaj se ne definiram kot gej" ("Ecco perche' non mi definisco gay"), napisal članek o tem, da homoseksualni možje, kakor je on, ne bi smeli postati duhovniki. Mattson se že več let trudi živeti, po navdilih Cerkev, v popolni čistosti, k življenju v milosti pa želi pomagati tudi drugim, ki bi to hoteli. Navaja znani dokument iz leta 2005, kjer je rečeno: "Cerkev, kljub temu da globoko spoštuje osebe, o katerih je govor, ne more sprejeti v semenišče ali v svete redove tiste, ki prakticirajo homoseksualnost, kažejo globoko ukoreninjena homoseksualna nagnjenja ali podpirajo t. i. 'gejevsko

kulturo". Pri tem pravi, da ni to navodilo nič novega, saj je že leta 1961 izšlo jasno navodilo, da se lahko posveti moža s homoseksualnimi nagnjenji, pa tudi, da je treba bogoslovce, ki bi se "hudo pregrešili zoper šesto Božjo zapoved z osebo enakega ali nasprotnega spola ... nemudoma izključiti".

Mattson pravi, da ni zaradi teh navodil prav nič prizadet, ampak, da bi se, če bi jih upoštevali, izognili temu, kar imamo. "To, kar združuje te škandale, je homoseksualnost po naših semeniščih in med duhovniki, to pa zato, ker je Cerkev spregledala svoja lastna, jasna navodila". Po njegovem je torej prav, da se resno loti škandalov, vendar pa: "Mora nehati posvečevati može z globoko ukoreninjenimi homoseksualnimi nagnjenji. Prvi škandal "stric Ted" je bil v tem, da so dovolili, da je "stric Ted" postal duhovnik". Mattson sicer pravi, da je gotovo večina homoseksualnih duhovnikov dobrih in svetih, da je torej, kot vedno, manjšina med njimi, z Luco Di Tolvejem in ostalimi bi rekli, da so to tisti, ki niso homoseksualci, temveč prav "geji", ki pa živi v nasprotju z evangelijem in cerkvenim naukom. Naš Daniel pa kljub vsemu pravi: "Toda priznati odločilno vlogo, ki jo je homoseksualnost odigrala v večini naših preteklih in sedanjih škandalov, ni nikakršno iskanje grešnega kozla, temveč je to Cerkev, ki se sooča z resnico". Ko je dokument iz leta 2005 komentiral nadškof Charles Chaput, je zapisal: "Medtem ko trajna homoseksualna nagnjenja nikdar ne zapirajo poti k svetosti - homoseksualni in heteroseksualni imajo enako krščansko poklicanost k čistosti, glede na njihov življenjski stan -, pa slednje močno otežujejo poklicanost k učinkovitemu duhovniškemu služenju". Mattson iz osebnih izkušenj vse to potrjuje. Prihodnjiki bodo končali z našimi razmišljanji o tej temi.

Andrej Vončina

Povejmo na glas

Za umirjanje in humanost

V času zaostrovanj, ki ustvarjajo nemir in sunkovite odločitve, se nemara velja vprašati, kakšno držo naj zavzamemo ob vsem tem. Zaostrovanja namreč prinašajo nova zaostrovanja, nova zaostrovanja krepijo nemir in vse skupaj je podobno sklenjenemu krogu, v katerem napetost raste. Če bi se z navedenim strinjali, bi mu že pritrdili. Če se nam zdi, da je dandanes vse v redu in prav, ne vidimo nobenega problema. Če pa se s slabšanjem razmer ne strinjamo in nanj ne pristajamo križem rok, na vprašljivo smer ne moremo kar tako pristati in skušamo uveljaviti svoje protimnenje. In to protimnenje je zaobseženo v dveh besedah: prva je umirjanje in druga humanost. Umirjanje zato, ker zdajšnji prevladujoči tok dogodkov vse močnejše deli ljudi, in kot vemo, so delitve rodovitna zemlja za rast mržnje. Najprej Amerika, najprej Italijani, najprej Madžari in podobno naprej, to je formula, ki lahko povzroči nevarne zadeve. Vse, kar ni moja država, me ne briga, vse, kar ni moj večinski narod, torej druge soživeče narodnosti, me ne briga. Jasno je, da je takšna formula popolno nasprotje ustvarjanja prepotrebnega sožitja med narodi in popolno nasprotje sožitja med večinskimi in drugimi narodi v isti državi. Dejstvo je, da strah zase, ki je to formulo porodil, vidi v vsaki različnosti predmet nestrinjanja, v imenu katerega naj bi bilo umestno to različnost omejiti in po možnosti odpraviti. Drugačna spolnost in tožadevna družjenja, drugačna narodnost, drugačna vera,

barva kože, vsakršno tujstvo, pri katerem ne gre samo za pribežnike, ampak vsakršne tujce, npr. pripadnike narodov iz drugih držav Evropske unije, vsaka takšna in še kakšna druga drugačnost postanejo najprej neprijateljine, potem spregledane in s tem izključene in končno zaznamovane z obsodbo. Res je namreč, da se nelagodje današnjega človeka, ne nazadnje vseh nas, tako rekoč nevidno širi kot strupena megla in zastruplja odnose. Zastruplja odnose med narodi, med državami, verami, in kjer je le mogoče, oživlja spore, zamere, rane preteklosti, predvsem rane preteklosti znotraj istega naroda, ki jih lahko imamo za nekaj najhujšega, kar se nam utegne zgoditi. Vse prej, samo obujanja ran iz preteklosti lastnega naroda ne, to je smer, ki od vseh prizadeva daleč največ gorja in bolečine. Zato umirjanje in še enkrat umirjanje, umirjanje tudi znotraj zasebnega kroga, v osebnih odnosih, v odnosih z bližnjimi, s prijatelji, saj utegne tok nelagodja pljuskniti prav v vsakogar od nas, da bomo postali neprijazni, razdražljivi in bomo v drugih videli breme in vse manj lepega. Namesto tega naj ne prenehamo biti humani do ljudi svojega kroga in sploh vseh ljudi, čemur naj sledi tudi politika. Naj ravno tako humano ureja odnose v svoji državi in odnose z drugimi narodi. Pač v duhu znanega in iskreno dobrohotnega verskega sporočila, naj se spomnimo, da smo si vsi bratje in sestre, in naj se v dobro vseh tako tudi obnašamo.

Janez Povše

Proslava Bazovica 2018

Nihče ne sme oskruniti spomina na štiri bazoviške junake!

“**F**erdo Bidovec. Franjo Marušič. Zvonimir Miloš. Alojz Valenčič: štirje izmed nas, fantje, katerih imena so vklesana v materijo, ki ji nihče ne more in ne sme priti do živega, ki je nihče ne more in ne sme oskruniti”. S temi zgovornimi besedami je senatorka Tatjana Rojc uvedla slavnostni govor na nedeljski slovesnosti ob 80. obletnici ustrelitve bazoviških junakov. Na kraju bolečega spomina je v nedeljo, 9. septembra 2018, na bazovski gmajni zasvetilo prijetno septembrsko sonce. Že pred 15. uro so se na prizorišču zbirali rojaki iz naše dežele in Slovenije. Prvi aplavz so si zaslužili udeleženci spominskega planinskega pohoda v organizaciji SZ Sloga, ki so v mimohodu prikorakali na kraj prireditve.

V prvih vrstah so sedeli državni predstavniki Republike Slovenije, med njimi so bili državni sekretar Iztok Mirošič, generalni konzul Vojko Volk, evropska komisarka za promet Violeta Bulc, Robert Kojc iz Urada RS za Slovence, že omenjena senatorka Tatjana Rojc, deželni svetnik Igor Gabrovec, predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič, predsednik združenja

NOB Marjan Krížman in drugi predstavniki okoliških občin in organizacij. Osrednji dogodek na gmajni je uvedel predsednik organizacijskega odbora Milan Pahor, ki je

drugemu tržaškemu procesu na openskem strelišču. “Prvi spomenik se nanaša na obsojence prvega tržaškega procesa, medtem ko se drugo obeležje nanaša na obsojence drugega tržaškega

niku tržaškega novinarskega krožka – Circolo della Stampa. Pierluigi Sabatti je poudaril tesno vez med požigom Narodnega doma in razglasom rasnih zakonov na Velikem trgu v Trstu.

Foto damj@n

izpostavil povezavo med spomenikom bazoviških junakov in obeležjem, ki je posvečeno

procesu. Bazoviški spomenik je dostopen vsem obiskovalcem. Za spomenik na Opčinah tega

Govornik trdi, da Italija še danes ni obračunala s fašizmom: “V Italiji se spominjamo rasnih zakonov samo zato, ker v Trstu obstaja Rižarna. Ta prostor povezuje izključno z Judi in pozabljamo, da so v Rižarni svoje življenje izgubili številni Slovenci, Hrvati in italijanski antifašisti...” je še dodal.

Pred slavnostnimi govori so predstavniki številnih organizacij položili na spomenik vence. Celotno prireditev, ki so jo v neposrednem prenosu predvajali na valovih radia Trst A, je spremljala glasba v izvedbi TPPZ Pinka Tomažiča s spremljavo skupin Dirty Fingers, Ovce in godbenega društva Prosek. Med glasbenimi točkami je plesala Daša Grgič. Minuli četrtek, 6. septembra, je ob 20. uri v bazovski cerkvi potekala tudi tradicionalna maša zadušnica za bazoviške junake. Med bogoslužjem, ki ga je daro-

Foto damj@n

val domači župnik Žarko Škerlj, je domači Mešani pevski zbor Lipa, pod vodstvom Tamare Razem Locatelli, izvajal nekatere dele Venturinijeve pete maše, ki je posvečena bazoviškim junakom. Po obredu je na oltar stopil Marko De Luisa, predsednik

obeležja, ki smo jih posejali po našem “osvobojenem” ozemlju, in še tako slovesne spominske proslave, ki jih vsakoletno obhajamo, ne bodo zadostni porok, da bo zadoščeno tem, ki so padli v upanju in hrepenenju, da bi se narodu pisali boljši časi. Če se

rajonskega sveta, kateremu so organizatorji zaupali priložnostni nagovor. De Luisa je omenil trud in požrtvovanje slovenskih prednikov, da se je v naših krajih povrnil pravični red, ki naj bi dopuščal tudi Slovencem mirno življenje.

“Spoštuj očeta in mater ... pravi 4. božja zapoved, kar pomeni tudi: spoštuj jezik, kulturo, izročilo in vrednote svojih prednikov. Spoštujmo njihovo življenje in trpljenje, njihov trud, njihovo prizadevanje in vztrajanje, njihovo žrtve”. Osredotočil se je tudi na vprašanje obstoja slovenske narodne skupnosti v Italiji. Občutil je, da slovenska skupnost počasi umira, izginja: “Ali moramo za to kriviti le zunanje pritiske? Zavedajmo se vendar, da še tako mogočni spomeniki,

narod tudi biološko ne obnovlja, ne preživi in je obsojen na izginotje!” je poudaril.

De Luisa se je zaustavil tudi pri starših, ki se odločajo za šolanje otrok v Sloveniji, in mladih, ki odhajajo v tujino. “Kaj se nam dogaja? Kakšno pot je ubrala naša skupnost? Za koga so se borili naši starši in dedje? Čemu so vztrajali zavedni učitelji, narodni buditelji, pa slovenski duhovniki, tudi v najmračnejših letih medvojnega in vojnega dogajanja, ko je kazalo, da je bila celotnemu slovenskemu narodu zapisana smrtna obsodba”? Na koncu pa je pozval, da moramo začeti pri sebi in poskrbeti, da ne bomo s časom zapravili tistega, kar so nam naši predniki s trudom in žrtvijo priborili.

Marko Manin

Pierluigi Sabatti (foto damj@n)

Foto damj@n

S 1. strani

“Naša pot ...”

Našo skupnost in naš svet uničujeta preveliko lagodje, arogantno prepričanje, da je dovolj, da se politika, kultura, gospodarstvo osredotočijo na delitev javnih sredstev našim ustanovam in društvom. Da je pomembnejši le, kdor bolj nespametno in zgolj v svojo korist dviga glas in omalovaževalno kaže s prstom na druge, tudi na tiste, ki jih ne pozna. Ki rušilno podtika laži in neti spore med nami, ne predstavi pa nikakršnega načrta ali programskega predloga, da bi ga skupaj predebatirali.

Ko je Vekoslav Španger napisal svoj znameniti tekst *Bazoviški spomenik*, si verjetno ni mogel predstavljati, da bomo nekoč na tej gmajni in v imenu Miloša, Marušiča, Bidovca in Valenčiča, v imenu njihovih mater in očetov, njihovih bratov in sester nagovarjali naše ljudi, naj se vrnejo k svojim vrednotam, naj razmislijo, kakšna prihodnost se piše nam vsem, če dokončno izgubimo svojo podlago, na kateri edini lahko temelji skupnost, iz katere je rasla, naj zahtevajo

odgovore, naj aktivno posežejo v diskusijo, da bi složno krojili življenje vseh nas:

“V tem času so fašistovske patrulje krožile po vsem mestu. Žrela topov vojnih ladij so bila obrnjena proti mestu in deželi. Oklopnimi avtomobili in kamioni z naperjenimi mitraljezi so drveli po mestu. /... / Čul se je glas prodajalcev časopisov, ki so prodajali izredno številko “Il Piccolo”, ki je že tik po polnoči objavil obsodbo. Vse okoliške vasi so bile izredno zastražene, posebno Bazovica in vse poti do mesta. Zavedne družine, posebno na deželi, so prižgale brljevke ali sveče v svojih stanovanjih kot izraz žalovanja za štirimi mučeniki”, piše Vekoslav Španger.

V tem času so fašistične patrulje krožile po vsem mestu. Tistega 1930. leta. In danes, ko se piše leto 2018. In nove patrulje krožijo po vsem mestu in iščejo nove nedolžne krivce med poslednjimi, med ponižanimi in razžaljenimi, med tistimi, ki bežijo pred vojno in revščino v upanju, da jih bo naš zahodni svet sprejel tudi v imenu tistega evangelijskega sporočila, na katerega se sramotno sklicujejo veljaki, ki podpirajo te patrulje. Ti poslednji imajo morda drugačno barvo kože, drugačno vero, drugačne

navade, ob skrivnem prehodu državnih meja ali ob strahotnem plutju čez Sredozemlje pa nikakor ne nehajo biti člani naše človeške skupnosti. Netiti strah pred njimi pomeni netiti strah tudi pred tistimi Primorci, ki so vse od začetka prejšnjega stoletja prepluli oceane v begu pred diktaturo in iskanju nove prihodnosti.

Kako so nas ob Špangerju opominjali tudi Lavo Čermelj ali Milko Škrap, ki je svojo knjigo *Uporna mladina*, izdano v zbirki Kosovelove knjižnice revije Zaliv leta 1971, posvetil “spominu bazoviških žrtev ob 40-letnici ustrelitve”? In Boris Pahor, ki še danes, pri svojih 105 letih vztraja v prepričanju, da je zavest svobode edina možna podlaga našega individualnega in narodnega življenja. Tako se spominja prvega tržaškega procesa: “Za nas je bilo kakor konec sveta. Kakor da se bo zrušil svet. In ta duševna poklanost naših ljudi in vseh skupaj, to je bilo – na neki drugi ravni – kakor nekakšna obnovitev tega, kar smo doživljali dvajseta leta ob požigu Narodnega doma in med požigom naših knjig pred Verdijevim spomenikom, ko so jih iz naših knjižnic metali skozi okna. Prvi tržaški proces pa je bil še hušja izkušnja /... /, tako da je bila nekakšna mora, mo-

ra, pod katero je ljudstvo živelo kot pod neko kupolo zla. Smo pa bili poučeni o tem, kdaj so streljali v Bazovici, saj so naše žene, ki so prihajale doli na trg na Rusem mostu, prišle v mesto kot s pogreba”.

Glede vsega tega nihče ne more trditi, da obstaja med nami dvoje mitologij. Te vrednote nas opredeljujejo, so podstat naše biti, smisel našega bivanja. Na kateri osnovi naj gradi narodna skupnost svojo prihodnost, če umanjajo ti temelji?

Beseda o naši preteklosti zveni nekaterim povsem odvečno. Odvečni naj bi bili tudi spomeniki. In vendar mislim, da predstavljajo naša obeležja dragocene in avtentične pomnike vsega, kar je bilo, ker so jih postavljali naši ljudje takoj po koncu druge svetovne vojne najprej iz potrebe, da bi se oddolžili tistim, ki so naše svobodne korake plačali z življenjem, obenem pa tudi iz želje, da MI ne bi pozabili: naša pot v svobodno Evropo je tlakovana z žrtvijo. Bomo mar pozabili, kdo je bil na strani žrtev in kdo v kolaboraciji s krvniki? V Evropi smo danes kot suvereni in enakopravni člani neke širše skupnosti, v kateri se moramo prepoznati, kar ne pomeni zgolj puhlega iskanja ekonomske moči in skup-

ne denarne enote. Evropa je konkretno izziv sveta, ki ima skupne korenine, ki je sklop narodov, ljudi, posameznikov in njihove zgodovine. Svoboda ni sama po sebi umevna, ni anarhija, ni zgolj posledica gesel, temveč temeljni kamen, podstat, ki jo oblikujejo učebni ljudje.

Je bila naša tragična epopeja, ki je spreminila usodo vsake družine, povsem zaman? Očitno se bo treba zamisliti nad tem, kakšni želimo biti in v katerih vrednotah se želimo prepoznati. Noben zakon nam ne bo mogel jamčiti obstoja, nobeno zagotovljeno politično zastopstvo nam ne bo moglo krojiti prihodnosti, če ne bomo strnili svojih misli in postrojili svojih vrst v skupnem načrtovanju svoje prihodnosti in v njo prihodnosti bodočih generacij. Biti zavesten član neke narodne skupnosti izven meja matične države predstavlja veliko odgovornost in pomemben izziv, vendar samo, če bo vsak izmed nas zrelo postavil skupno dobro nad individualni spekter lastnih potreb.

To je bila gonilna sila protagonistov našega zaznamovanega stoletja. To, kar so ovekovečili med prvimi našimi bazoviški junaki: SLAVA JIM!

Tatjana Rojc

Nova osvetlitev pomembne teme

Odziv na polemiko o sekularizaciji (2)

Pri tem je treba pojasniti kar nekaj stvari, ki sodobniku najbrž niso znane. Predvsem je treba vedeti, da je pogled na odnos med Cerkvijo in državo (danes za večino ljudi najbrž šokanten), ki ga izraža omenjeni odlomek španske ustave, popolnoma v skladu z naukom Cerkve, kot se je izražal skozi stoletja in je bil posebej jasno izražen v nauku papežev iz 19. stoletja. Zlasti je glede tega izrecna okrožnica bl. papeža Pija IX. *Quanta cura*, kjer papež (v § 3) obsodi trditev, ki pravi, da "najboljše upravljanje javnosti in družbeni razvoj zahtevata, naj se človeška družba vzpostavi in vlada brez kakršnegakoli ozira na vero, kakor da ta ne obstaja ali vsaj ne da bi se kakorkoli razlikovalo med pravo in napačnimi verami". Prav tako obsodi trditev, ki pravi, da "je najboljše stanje človeške družbe tisto, v katerem oblast ne priznava dolžnosti, da popravi, s pomočjo kazni, nasprotnike katoliške vere, razen če to zahteva javni mir". Prav tam obsodi tudi trditev, ki pravi, da "je svoboda vesti in verovanja pravica, ki pripada vsakemu človeku". Obsojene so torej točno tiste trditve, ki jih koncilski Izjava o verski svobodi zatrjuje. Katoličan se tako znajde v neprijetnem položaju, v katerem

se mora postaviti ali na stališče nauka Cerkve, kot se je izražal vse do koncila, ali pa na stališče, ki ga je zavzel koncil. Nauk, ki smo ga ravnokar prebrali v

Quanta cura, najdemo še v celi vrsti drugih predkoncilskih papeških dokumentov (navedem samo nekaj naslovov: *Post tam diuturnas*, *Mirari vos*, *Immortale Dei*...). Poleg tega naj še omenim, za boljše razumevanje, da ta nauk ne predstavlja kakšnega nasilnega spreobračanja nekatoličanov. Nauk Cerkve je vedno izhajal iz tega, da je vera Božji milostni dar in ga nobena svetna oblast torej ne more izsiliti. Zato pa je nekatoličanom (kot je razvidno iz citiranega odlomka španske ustave) po tem nauku dopuščeno zasebno izpovedovanje in izvajanje svoje vere, ne pa javno. To pa zato ne, ker bi tako izpovedovanje lahko

škodilo veri katoličanov, vzbujalo v njih dvome o veri: edini pravi veri – k temu pojmu, ki je ključen, se bom takoj vrnil. To bi pa škodilo večni blaginji državljanov, za katero je, posredno, odgovorna tudi država. K temu naj še dodam, da je tako stanje v državi Cerkev vseskozi (do koncila) prikazovala kot normalen cilj, h kateremu naj se teži. To seveda ne pomeni, da je tak cilj možno tudi vselej doseči, v vsaki družbeni situaciji. Zato je

pa Cerkev (pred koncilom) vselej učila, da je treba, po modri presoji, ugotoviti, ali je stanje v družbi tako, da je možno v njem uveljaviti orisan normalen odnos do Cerkve, ali pa je treba tako uveljavitev prepustiti prihodnosti in uveljaviti toleranten odnos do drugih (zmotnih) verstev tudi glede javnega izraza njihovega verovanja, da ne bi v državi nastali neredi itd. Skratka, nauk Cerkve je vselej pri tem izhajal, da je katoliška vera edina prava in (kar je ključno), da to dejstvo lahko katerakoli državna oblast tudi z gotovostjo spozna. Koncilski *Izjava o verski svobodi* pa predpostavlja, da država ni kompetentna, da bi

presodila, katera vera je prava in katera ni (in da je katoliška edino prava). Podobno meni g. Jovan. No, tu smo pa pri problemu, ki sem ga prikazal, ko sem govoril o začetkih procesa sekularizacije, tj. v razbitju sinteze vere in razuma pod vplivom muslimanske filozofije v XII. stoletju. Krščanska filozofija (s svojim vrhuncem pri sv. Tomažu Akvinskem) je vedno trdila, da je možno marsikatero (ne vsako!) versko vprašanje razrešiti na podlagi naravnega razuma, ki je dan vsakemu človeku. Tako je npr. možno povsem zanesljivo razumsko dokazati Božji obstoj (kar je I. vatikanski koncil tudi razglasil kot verski nauk in kar potrjuje že apostol Pavel v Rim 1). Poleg tega je možno na osnovi poznavanja zgodovinskih virov in zlasti na osnovi

poznovanja čudežev (ki so jih izvajali Jezus, apostoli, svetniki) in drugih podobno preverljivih dejstev, da je Jezus resnično Božji Sin, da je Cerkev, ki jo je postavil, prav katoliška Cerkev, da je le ta, ko uči, uradno nezmotljiva, itd. Gre za t. i. *praeambula fidei*. Novoveški človek seveda teh spoznanj ne bo priznal, ker živi v vnaprejšnjem iracionalnem prepričanju, da je antropocentričen edina možna resnica. Vendar vsak, ki bo pristopil brez te vnaprejšnje (zmotne, protislovne) predpostavke, bo videl, da je zadeva drugačna. Ker je torej možno z naravnim razumom ugotoviti po nezmotljivih znakih, da je katoliška vera

edina prava, lahko to ugotovi tudi država, ki deluje na principu naravnega razuma. Od tod pa sledi neizbežno nauk papežev, kakor se je oblikoval pred koncilom. In od tod sledi seveda tudi, da je proces sekularizacije škodljiv in ga je treba odpraviti. Kaj torej reči glede sekularizacije? Naj poslušamo II. vatikanski koncil ali pa predhodni nauk Cerkve? Odgovor je seveda, da predhodni nauk Cerkve. To pa prvič zato, ker koncil ne bi mogel zavrniti predhodnega rednega učiteljstva Cerkve, ker je le-ta (prim. *Ad tuendam fidem*) opremljena z nezmotljivostjo. Drugič zato, ker je bil sam koncil zamišljen kot zgolj pastoralni koncil, ki ni imel nobenega pooblastila, da bi oblikoval kake dokončne nauke, kot je poudaril sv. papež Janez XXIII. v otvoritvenem govoru (§ 5).

Končno pa zato, ker dandanes na Zahodu vidimo, kam nas je pripeljal koncil, sprejemajoč odnos do sekularizacije: do padajočih števil katoličanov na vseh ravneh, do sedanjega pontifikata, ki se vseskozi giblje na robu herezije, in do strahovitih spolnih škandalov, od katerih zdaj pobrneva zlasti v ZDA. Papež Benedikt XVI. je namreč že v *Pismu irskim katoličanom* (§ 4) povedal, da so se začeli spolni škandali, ker je Cerkev v času po koncilu začela popuščati na vseh ravneh pri svojem nauku in normah, tudi na ravni uveljavljanja kanonskih sankcij zoper duhovniške prestopke. Dobro bi torej bilo, da bi tudi v slovenskem prostoru začeli razmišljati in razpravljati o problemu koncila, in upam, da bo ta zapis prispeval k temu namenu.

/konec
Ivo Kerže

Kratke

Kvatrnica na Mirenskem Gradu

V nedeljo, 16. septembra 2018, bodo na Mirenskem Gradu praznovali kvatrnico. Svete maše bodo na ta dan: ob 7. uri (sv. maša s petjem), ob 10. uri (župnijska sv. maša s petjem) in ob 16. uri (daroval jo bo upokojeni ljubljanski nadškof dr. Anton Stres). Ob 15.30 bodo pete litanije Matere Božje, ob 17. uri oz. po maši pa bo v dvorani Gnidovčevega doma odprtje razstave Petje na Gradu in kvatrnica.

Na predvečer praznika, na kvatrnico soboto, 15. septembra, bo praznična maša ob 19. uri. Po maši bodo procesija z lučkami in pete litanije Matere Božje. Po procesiji bo molitev do polnoči ob kipu Žalostne Matere Božje.

Govor Dejana Valentiniča 5. avgusta na Sv. Višarjah

Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje (3)

V času skupne države je bilo o manjšinskem vprašanju vsaj nezaželeno, če ne tudi prepovedano govoriti. Tudi s strokovnega vidika. Če je Fran Ramovš v Dialektološki karti slovenskega jezika leta 1931 še uvrščal tudi slovenske jezikovne točke na območju današnje Hrvaške, pa je bilo pri Slovenskem lingvističnem atlasu Tineta Logarja leta 1957 to že umaknjeno, seveda zaradi politične klime. Ko se danes slovenski jezikoslovci postopoma spet opogumljajo ter v svoje znanstvene analize uvrščajo tudi točke z ozemlja današnje Hrvaške, za katere se nato izkazuje, da gre za nedvomno slovenske govore, so pri tem deležni zelo grobih napadov hrvaških kolegov, ki jim očitajo nacionalizem in ekspanzionizem. Večina hrvaške stroke danes namesto na genetsko jezikoslovje, torej preučevanje besed glede na njihov izvor, prisega na tipsko jezikoslovje, to je razvrščanje besed glede na njihov današnji zven. Če poskušam to zelo plastično ponazoriti: namesto logike: ker ima delfin pluća, je sesalec, ki živi v vodi, in ni riba, hrvaški jezikoslovci pravijo: ker delfin živi v vodi, je kljub pljučem riba. Ob tem pa jim seveda na roko gre tudi sociolingvistični vidik: marsikdo, ki govori slovenska narečja, se zaradi življenja na Hrvaškem, obiskovanja hrvaških šol itd. počuti bolj Hrvat kot Slovenca. Napeti odnosi med državama v zadnjih dveh desetletjih in pol so na slovensko manjšino vse prej kot blagodejno vplivali. Na hrvaškem

popisu prebivalstva leta 1991 se je za Slovence opredelilo 22.396 oseb, leta 2001 pa se je to število skorajda prepolovilo, saj se je za Slovence opredelilo le še 13.173 oseb, l. 2011 pa zopet zmanjšalo, za Slovence se je opredelilo 10.517 ljudi. Situacija je po demokratizaciji in osamosvojitvi obeh držav vendarle boljša kot pred tem. Do demokratizacije Hrvaške Slovenci niso imeli manjšinskega statusa. Nova ustava iz leta 1990 pa je omenjala tudi slovensko manjšino in zagotavljala njeno zaščito. Hrvaška je svojo ustavo nato spremenila in dopolnila leta 1997 in iz besedila izpuščala slovensko manjšino. Hrvaška je svojo ustavo spet spremenila leta 2010 in po dolgotrajnih razpravah so Slovence znova vrnilo v ustavo. Na normativni ravni Slovence na Hrvaškem pripada visoka stopnja manjšinskih pravic, žal pa v praksi to ni tako. Delno je to posledica visokih vstopnih kriterijev, ki jih Hrvaška postavlja, delno pa majhnega števila, razpršene poselitve ter relativno visoke stopnje asimiliranosti Slovencev. Delovanje Slovencev na Hrvaškem temeljni na društvi. Kulturnih društev je zdaj 16 in od leta 1992 so povezana v Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Geografsko se društva razprostirajo od obmejnega območja pa vse do Dubrovnika. Najstarejše slovensko društvo deluje v Zagrebu. Sem so se priseljevali predvsem kot ekonomski migranti ter zaradi šolanja, saj je bila v Zagrebu prej ustanovljena univerza kot v Ljubljani, pa tudi ka-

sneje je imela več fakultet. Leta 1890, ko je bil delež Slovencev v Zagrebu najvišji, so predstavljali kar 15 % vsega prebivalstva. To je tudi edina skupnost, ki ima duhovno oskrbo v slovensčini. Dvakrat mesečno prihaja mednje duhovnik iz Slovenije. Društvo Bazovica na Reki je bilo ustanovljeno leta 1947. V tem pomembnem slovenskem mestu so imeli med leti 1949 in 1953 tudi slovensko šolo. Še danes pa je na Reki sedem ulic, poimenovanih po Slovencih. Pred kratkim sta bili, poleg kulturnih društev, ustanovljeni še dve drugi: kmetijsko društvo v Gorskem Kotarju, ki mu bo Slovenija financirala tudi vzorčno kmetijo, in EU korak na Reki, ki se ukvarja z evropskimi projekti. Večina društev je bila ustanovljena šele po letu 2000. Slovenska identiteta se med temi ljudmi torej šele danes prebujata. Na najizrazitejšem območju slovenske poselitve, Gorskem Kotarju, je bilo leta 1932 v Čabru ustanovljeno Sokolsko društvo, ki je imelo okoli 80 članov, ustanovitev pa je bila narodnostno motivirana. Društvo je delovalo do leta 1939. Po dolgem zatíjšju postaja novo društvo na tem območju, ki je lani praznovalo svojo 10. obletnico, danes eno najbolj aktivnih. Na splošno je značilno, da imajo društva na avtohtonem slovenskem ozemlju veliko mladine, medtem ko imajo društva po večjih mestih, kjer prevladujejo mešani zakoni, s tem precej večje težave.

/dalje
Dejan Valentinič

ZAKAJ PRAV JEZUS? (37)

PRIMOŽ KREČIČ

Zgodovina vstajenske misli

V Novi zavezi se srečujemo z evangeljskimi poročili o Jezusovem vstajenju, ki so nastala na osnovi oznanjevanja v prvih skupnostih. V njih so bili pričevalci, ki so doživeli srečanje z Vstajlim. Zato jim je bilo to srečanje stvarno in gotovost, ki je spremenila njihovo življenje. Kasneje je prišel v ospredje vidik zagovarjanja in razlaganja vstajanja zlasti z vidika njegove enkratnosti in čudežnosti, ki ni tako izpostavljen pomena skrivnostne spremembe v Jezusu in v ljudeh, ki so se srečali z njim. To je bil tudi razlog novega misijonarskega razcveta. Zgodovina krščanske misli je pogosto pustila vstajenje v drugem planu. Na Vzhodu je bilo močno poudarjeno Jezusovo učlovečenje in vprašanja, ki so se nanašala na njegovo božanskost. Zahodna Cerkev je bolj poudarjala odrešenjski vidik Jezusove smrti in njegovo nadomestniško žrtev za nas. V moderni teologiji so poudarjali pomen Jezusovega oznanjevanja Božjega kraljestva in Jezusa kot oznanjevalca, preroka, socialnega reformatorja, osvoboditelja. Šele v zadnjih desetletjih prihaja bolj izrazito v ospredje vloga vstajanja, tako na področju vere kot duhovnosti in umetnosti.

Proces sprejemanja Vstalega se ni končal s prikazanimi, čeprav te predstavljajo skupaj s praznim grobom temeljno in edinstveno izkušnjo srečanja z Vstajlim. Razmišljanje je potekalo v različne smeri, izhajalo je iz spomina teh, ki so ga poznali, iz izkušnje življenja Cerkve, iz tekstov Stare zaveze. Tu se moramo izogniti zlasti dvem zmotnim načinom razlaganja Jezusovega vstajanja: materialističnemu in ideološkemu. Prvi trdi, da je vstajenje vrnitev v staro življenje, podobno kot pri osebah, ki jih je Jezus obudil od mrtvih. Druga razlaga predstavlja vstajenje zgolj kot spomin na Jezusa. Znani rušilec Jezusove zgodovinskiosti, Strauss, je zagovarjal tako imenovano psihološko razlago, po kateri naj bi

nastale pripovedi o vstajenju zgolj pod vplivom spomina na Jezusa pred Veliko nočjo. Tudi razlagalec Svetega pisma Bultmann je trdil, da je Jezus vstal zgolj v oznanjevanju apostolov. (Kerygma) Belgijski teolog Schillebeeckx poudarja, da je poleg dveh neizpodbitnih dejstev Jezusovega vstajanja: praznega groba in prikazanega učencem, treba izpostaviti še izkušnjo spreobrnjenja učencev. Evangeliji dovolj jasno kažejo, da so se ob Jezusovem prijetju, smrti in pokopu razbežali učenci, kar je pomenilo popolni polom v njihovih pričakovanjih in načrtih. Skoraj vsi so ga zapustili, tudi Peter, ki ga je potem zatajil, in Juda, ki ga je izdal. V srcih se je naselila žalost, kar kaže pot dveh učencev v Emavs.

Svetopisemska poročila omenjajo prikazovanja in srečanja z Vstajlim kot milost, ob kateri so se sprebrenili prestrašeni in raztepeni učenci. Pozorni moramo biti na milost, ki so je bili deležni, da so iz njihovega težkega in žalostnega stanja postali odprti, navdušeni in so zaživel novo življenje. Za vero v vstalega Jezusa ni dovolj prazen grob in tudi ne sama prikazovanja. Ve-

ra se porodi ob srečanju z ljubeznijo, ki odpušča in kliče k življenju. Pri tem se zgodi nekaj bistvenega, osvoboditev od greha, strahu in smrti v nov prijateljski odnos z Jezusom in njegovimi učenci. Razbita skupnost se je ponovno zbrala, učenci so šli z Jezusom skozi smrt in sprejeli dar novega življenja. V moči Jezusove odpuščajoče ljubezni so se prečiščevali njihovi odnosi, sprejemali so se v novem duhu, delili dobrine in oznanjali, kar se je zgodilo pred njihovimi očmi. Pri razlagah so uporabili nekatere tekste iz Stare zaveze in Jezusove napovedi, ko je bil še med njimi. Vedno bolj so bili prepričani, da je v Jezusovi osebi nastopil konec zgodovine in sveta. Ker je prišla izpolnitev in konec časov, se je treba odločiti za vstop v Božje kraljestvo. V svoji globini nosi vsak človek potrebo po tem odgovoru in milosti, ki je z njim povezana.

Tridnevo izobraževanje katehetov goriške nadškofije

Trije duhovno bogati dnevi

Liturgija in kateheza - Catechesi e liturgia, pod tem naslovom je bil konec avgusta letošnji že tradicionalni tridnevni katehetski seminar v Romansu. V sodelovanju s pastoralnim in liturgičnim centrom ga je priredil katehetski urad goriške nadškofije.

V dvorani Galupin se je od ponedeljka, 27., do srede, 29. avgusta, zbralo skoraj sto katehetov iz vse škofije. Če bi želeli prešteti, koliko je bilo med njimi Slovencev, bi bili že prsti ene roke, žal, preveč. Skupno so razmišljali o tem, kako lahko obredi z bogato liturgično simboliko obogatijo samo katehezo in omogočajo lažje in pristnejše vključevanje katehizirancev v življenje cerkvenega občestva. (Podnaslov tridnevnih delavnice in predavanj se je v italijanščini glasil *L'azione simbolico-rituale inizia alla vita della Chiesa.*) Organizatorji so torej z letošnjimi srečanji želeli pomagati katehetom ponovno odkriti liturgično-simbolni jezik, s pomočjo katerega lahko lažje vstopamo v osebnejši odnos z Jezusom in se srečamo z Božjo besedo. Seminar je bil razdeljen na teoretičen in bolj praktičen del. Po uvodnem predavanju so se

slušatelji razdelili v delovne skupine, pri katerih so poskusili prenesti teoretično znanje v prakso. Skušali so pripraviti srečanje, ki bi ga lahko konkretno uporabili pri katezezi. Ob koncu večera je bilo prav zanimivo prisluhniti izvajanjem posameznih skupin in voditeljevim pripombam.

Prvo predavanje so zaupali liturgistu in psihologu, patru Giulianu Franzonu OFM. Predstavil je Cerkevni dokument o uvajanju odraslih v krščanstvo (v italijanščini znan predvsem pod kratko RICA, Rito dell'Iniziazione Cristiana degli Adulti). Samo uvajanje v krščanstvo predvideva štiri obdobja: predkatehumenat, to se pravi obdobje, ko oseba spozna prvine krščanske vere in cerkveno občestvo; sledi obdobje pravega katehumenata, ko katehumen odraščaja v veri in se poglablja v verske resnice, dokler se ne odloči za dokončni korak in prosí za zakrament svetega krsta. Odrasli prejmejo istočano

tom, ravnateljem liturgičnega urada iz Vittoria Veneta, preseleli v cerkev. Vsakokrat, ko gremo v cerkev, vstopimo skozi mogočna vrata, takoj pri vhodu navadno zagledamo krstni kamen, nasproti njega ali ob njem pa spovednico. Ko vstopimo, zagledamo v prezbiteriju na povzdignjenem mestu še ambon in oltar. Don Mirco Miotto je zbranim svetoval, naj večkrat peljejo otroke v cerkev, naj s pomočjo predmetov in objektov, ki jih tu vidijo, razkrijejo to, kar nam na intuitiven način želijo posredovati. Velika cerkvena vrata nas sprejmejo v velik svet prostor, prehajamo iz posvetnega v sveto, krstni kamen ob njih pa nas

navadno naslikani vedno v božji slavi) pa večkrat zaidemo na stranpota, Jezus pa nam stoji ob strani in nas vabi, da se povrnemo na pravo pot. V prezbiteriju stojita, kot že rečeno na povzdignjenem mestu, še ambon in oltar. Ob njiju potekata besedno in evharistično bogoslužje, že spet dve sredstvi, poti, ki nam pomagata na naši poti k Bogu: božja beseda in evharistija. Don Miotto je prisotne povabil, naj sami prodrejo v skrite pomene teh objektov, predvsem oltarja, ki ga največkrat predstavljamo le kot slavnostno pogrnijeno mizo, v resnici pa je tudi žrtveni oltar in Jezusov grob. Pri vsaki sveti maši namreč po povzdigovanju vzklíkamo našo skrivnost vere: "Tvojo smrt oznanjamo Gospod in Tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi". Predavatelj je svojo razlago v cerkvi končal z nalogo, ki so jo udeleženci morali izvesti v delavnicah. Vsaka skupina je morala pripraviti liturgični obred ali katehetsko uro, ki je vključevala predstavitev enega izmed predstavljenih objektov. Tretji večer je bil namenjen didaktiki. Podpredsednica katehetskega urada iz škofije Concordia-Pordenone, ga. Michela Soligo, je spregovorila o didaktiki simbolov. Simboli nam omogočajo, da na enostavnejši način globlje prodremo v neko skrivnost, si jo predstavljamo, posebej. S konkretnimi primeri je udeležencem prikazala, kako nam prav simboli, ki seveda morajo biti premišljeno izbrani, pomagajo pri katezezi. Z njihovo pomočjo lahko lažje povežemo vsakdanje človeške izkušnje s skritim duhovnim svetom.

Tudi letošnje tridnevno izobraževanje je bilo izredno zanimivo. Izkušeni predavatelji so udeležencem predstavili svet liturgije, bogoslužnih obredov in njihovo simbolno govorico. Svet, s katerim se redno srečujemo vsaj enkrat tedensko pri nedeljski sveti maši, a se ga žal premalo poslužujemo pri katezezi. Bili so to trije dnevi, bogati tako z vsebinskega kot didaktičnega

vidika. Čeprav je seminar potekal izključno v italijanščini, bi bil gotovo zanimiv tudi za našo slovensko stvarnost, naša prisotnost pa bi gotovo obogatila delo v delovnih skupinah. Zato je škoda, da smo bili slovenski katehetje skromno prisotni. Žal, že spet zamujena priložnost.

K. S.

Sv. Višarje

Romanje goriških vernikov k Božji Materi

Slovenski verniki iz Goriške so skupaj s svojimi dušnimi pastirji poromali na Sv. Višarje v ponedeljek, 27. avgusta, z dvema avtobusoma. Nekateri so prišli sami. Ponedeljek se je izkazal kot dober dan, saj je bilo tam malo drugih ljudi. V miru smo najprej uživali ob pogledu na čudovite hribe. Vsi nad 1800 m so bili pokriti

z belo snežno kapico. Sneg je namreč zapadel prejšnjo noč! Kljub temu je bila temperatura zraku prijetna. Po ogledu krasne okolice smo imeli dovolj časa še za notranji pogled s sv. spovedjo. Sv. mašo je vodil upokojeni ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran in z nami navdušeno prepeval ljudske pesmi. Somaševali so naši župniki in še nekateri drugi.

Namen romanja in molitve dneva je bila prošnja za nove duhovne poklice. K še bolj zavzeti in vztrajni molitvi v ta namen nas je povabil tudi nadškof. Marija bo gotovo podprla in izročila v Jezusovo srce te in tudi druge osebne prošnje. Molili smo predvsem za naše mlade družine, da bi se odločale za življenje, da bi ustvarjale ozačje, v katerem bodo lahko zrastle tudi novi duhovniški, redovniški in misijonarski poklici.

Po lepem sodelovanju vseh pri maši in litanijah Matere Božje smo imeli skupno kosilo pri Juretu.

Poskrbel je za okusno domače kosilo in ob koncu še ogrel vzdušje s harmoniko. Tudi v gostišču sta tako prišli do izraza slovenska beseda in pesem.

Nazaj grede smo se ustavili v prijetnem mestecu Venzona, si ogledali slike razdejanja po potresu iz leta 1976, še posebej župnijske cerkve. Kdor še ni videl mumij, si jih je lepo ogledal.

L. 2019 bo 1600-letnica smrti svetega Hieronima

Veliki razlagalec Svetega pisma

Dne 30. septembra goduje sv. Hieronim. V koprski škofiji bodo v letih 2019 in 2020 obeležili 1600. obletnico smrti sv. Hieronima, prevajalca in razlagalca Svetega pisma ter enega od štirih velikih zahodnih cerkvenih učiteljev. Sveti Hieronim je bil rojen okrog leta 345 v mestu Stridon, ki je ležalo na Krasu, na tromeji treh tedanjih pokrajin. Izhodišče za ugotavljanje lege kraja je, kakor je tudi vsem znano, oznaka *'quod Dalmatiae quondam Pannoniaeque confinium fuit'*. Malo verjetno je namreč, da bi pisec mesto istovetil s sorazmerno dolgo mejo med dvema pokrajinama, bolj verjetno pa je, da je mesto istovetil s stičiščem meja dveh pokrajin na meji s tretjo pokrajino: zahodno mejo Dalmacije in Panonije na meji z Italijo.

S tega sveta pa se je sv. Hieronim poslovil 30. septembra leta 419 ali 420. V prihodnjem in naslednjem koledarskem letu bodo torej slavili 1600. obletnico svetnikovega odhoda v

večnost. Koprski škof msgr. dr. Jurij Bizjak podpira pobudo, ki jo je dal prof. dr. Rafko Valenčič, velik poznavalec sv. Hieronima in pisec knjige *Sveti*

Hieronim – mož s Krasa, da bi v prihodnjem in naslednjem koledarskem letu tudi kot škofija obeležili okroglo obletnico odhoda rojaka in ga po njemu posvečenih cerkvah na ozemlju koprške škofije in drugih obeležjih še dodatno počastili in predstavili različne vidike njegove orjaške osebnosti.

vsakokrat spomni, da smo bili pri njem krščeni, da smo s krstom resnično vstopili v skupnost kristjanov. Spovednica, ki se navadno nahaja v bližini, nas opomni, da na naši poti k Bogu in večnosti (da težimo in hrepimo po nebesih nas spominja navadno tudi slika in prezbiterij; svetniki, Marija, Jezus so na-

V koprski škofiji je temu svetniku in cerkvenemu učitelju posvečenih šest podružničnih ali romarskih cerkva:

- Bošamarin – župnija Koperstolnica,
- Čelje – župnija Ilirska Bistrica,
- Koritnice – župnija Knežak,
- Kozana – župnija Biljana,
- Nanos – župnija Podnanos,
- Topolovec – župnija Sočerga.

Poleg navedenih njemu po-

stovljah je na freski. V cerkvi sv. Vida v Podnanosu je na enem od sklepnikov. V cerkvi Marijinega prikazovanja v Strunjanu je na sliki. V minoritskem samostanu v Piranu je na več slikah poznorenesančnih slikarjev.

Skupaj z ostalimi tremi velikimi zahodnimi cerkvenimi učitelji, s svetim Ambrožem in svetim Avguštinom ter svetim Gregorjem Velikim, je sveti Hieronim upodobljen v naslednjih cerkvah koprške škofije: v cerkvi sv. Štefana v Dolnji Košani v kamnitih kipih na glavnem oltarju. V cerkvi Marije Tolažnice žalostnih v Logu na freski na stropu pred prezbiterijem. V cerkvi sv. Janeza Krstnika v Matenji vasi na kamniti prižnici. V cerkvi sv. Jurija v Piranu na freski na stropu. Nekdanje cerkve sv. Hieronima v koprski škofiji: cerkev sv. Joahima v Jasenu, župnija Ilirska Bistrica, je bila posvečena najprej sv. Evstahiju (1694), nato sv. Hieronimu (1783), nato pa sv. Joahimu. Cerkev svete Katarine Aleksandrijske v Gornji Branici, župnija Goče, je bila prvotno posvečena sv. Hieronimu. Cerkev sv. Hieronima v Lozi pri Borštu, župnija Slavina, je omenjena v zapisih arhiva župnije Slavina, lega cerkve pa danes ni znana. Cerkev svete Uršule in sv. Hieronima ter sv. Osvolda v Jagrščah, župnija Cerklje, je danes v ruševinah. - V vasi Podnanos sta dve kapelici sv. Hieronima.

Foto Leban

Naš prijatelj, nekdanji dolgoletni urednik tednika Voce Isontina, zdaj pa župnik v Ronkah in Foljanu, g. Renzo Boscarol, je nedavno slovesno obhajal petdeset let mašništva in ob tej priložnosti so mu prijatelji podarili mitro, škofovsko kapo, ki jo je nosil goriški nadškof Pietro Cocolin. Pred leti je prav don Renzo Boscarol poskrbel, da je izšla knjiga o goriškem nadškofu in v njej poglavje o posebnem odnosu, ki ga je imel msgr. Cocolin do Slovencev. G. Renzu iskreno voščimo še mnogo zdravih let in se mu zahvaljujemo za vse dobro, ki ga je naredil in ga še dela tudi za nas!

POGOVOR **Alessandra Schettino, ravnateljica SCGV Emil Komel**

Šola Komel je odraz našega prostora in časa

17. septembra se bo začel pouk tudi na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. O tem in marsičem drugem smo se pogovorili z ravnateljico Alessandro Schettino.

Smo na pragu novega šolskega leta...

Šola se pripravlja na novo šolsko leto, pouk bomo začeli čez nekaj dni. V tem času je na šoli zelo živo, saj telefon neprestano brni, na tajništvu starši otrok stalno sprašujejo najrazličnejše informacije o vpisu, o poteku glasbenega pouka, stranskih predmetih itd. Leitmotiv je vprašanje, ali bi jim prišli na roko pri usklajevanju urnikov tudi drugih dejavnosti... Starši so obremenjeni, otroci prav tako; če le moremo, jim skušamo ugoditi, čeprav ni vedno lahko. Točnega števila vpisanih v tem trenutku ne poznam; vem pa, da so vpisali skoraj vsi lanski učenci, kar pomeni, da jim imamo čez 300. Podružnice imamo od Devina in Doberdoba do Krmina.

Na šoli nadaljujemo naše poslanstvo, nudimo glasbeni pouk vseh klasičnih in tudi modernih instrumentov ter seveda stranskih predmetov. Vse to skušamo obogatiti z drugimi dejavnostmi, kot so npr. klasični, godalni, pihalni in kitarski orkester, imamo tudi zelo dober oddelek za jazz in moderno glasbo. Zbori imajo na naši šoli posebno mesto, nadaljujemo pevsko piramido.

Naša glavna dejavnost je seveda didaktična, delamo po ustaljenih učnih programih. Letošnje leto pa bo nekako prehodno. Osebe zasebnih šol, ki imajo - kot mi - konvencijo oz. tesnejše stike z videmskim konservatorijem Tomadini, je namreč bilo v začetku septembra na tečajih za usposabljanje profesorjev; veliko je bilo razprav o programih predakademijskih tečajev. Ravnateljica in predstavniki glasbenih ustanov pa smo bili na sestanku z direktorjem konservatorija, ki nam je orisal državni zakon. Reforma glasbenega šolstva je spet aktualna: sedanja faza spet postavlja v žarišče vlogo zasebnih šol; do kod lahko pridemo s šolanjem? O tem žal še nimamo veliko informacij. Povedano je bilo, da je konservatorij postal univerzitetni študij in torej ne more več skrbeti za osnovno glasbeno izobrazbo. To naj bi bilo delo srednjih šol z glasbeno usmeritvijo, glasbenih licejev oz. zasebnih glasbenih šol, kot je naša.

Menim, da bi bilo potrebno italijanski šolski glasbeni sistem temeljito premisliti in prestrukturirati. V pričakovanju reforme bomo mi nadaljevali "po starem". Dekreti so že bili odobreni; čaka, da nam kaj povedo na konservatoriju v Vidmu in Trstu, s katerima imamo konvencijo. Do neke stopnje lahko gremo; kdor bo želel, bo lahko nadaljeval študij na konservatoriju, drugi pa

bodo lahko ostali pri nas in nadaljevali po naših programih, ne bomo pa jim mogli izdajati posebnih "certifikatov".

Kar piše o zamejskih glasbenih šolah v zaščitnem zakonu, je torej preseženo?

Vse šolsko leto smo se pogovarjali o tem, večkrat smo se predstavili obeh glasbenih šol sestali tudi s predstavnik konservatorija Tartini, pogovarjali smo se tudi na rektoratu Univerze v Ljubljani, v sklopu katere deluje Akademija za glasbo. Povabljeni smo bili tudi v paritetni odbor. Prišli smo do sklepa, da bi bilo treba zakon posodobiti. Pred leti so učenci obeh šol lahko prišli do diplome; že nekaj let to ni več mogoče. Zadeva ni enostavna.

Mi lahko tudi pokažemo dobro voljo, sedemo k mizi in razpravljamo, a za pisanje zakonov nismo pristojni. Sicer pa se kar nekaj določil zaščitnega zakona še vedno ne izvaja...

Zadnja leta je ena ključnih besed naših ustanov "projekt"... Kaj snujete vi?

Prejšnji teden smo sodelovali pri spevoigri Kresniček: sodelovali so naši pevci, učenci višjih razredov in profesorji. Projekt smo sooblikovali z ostalimi zbori in s Kulturnim centrom Bratuž, ki je bil glavni pobudnik. Medtem se mladinski in mešani mladinski zbor že pripravljata na natečaj v Arezzu sredi novembra: vaje že potekajo intenzivno, saj se bodo v višji kategoriji soočili tudi z odraslimi zbori. V pripravi imamo tudi druge projekte, v glavnem namenjene mladim. Pripravili smo tudi načrt za šolnike, vzgojitelje, učitelje in profesorje: šolski urad nas je namreč akreditiral za projekt o glasbi in disleksiji. Vprašanje je zelo aktualno, nameravamo ga poglobiti tudi v sodelovanju z drugimi ustanovami. Radi bomo nadaljevali s projektom predstavitev glasbil po šolah: letošnja izkušnja je bila posebno lepa. Že sedaj seveda pripravljamo večje dogodke, kot so božični koncert, spomladanski niz Snovanj, sklepno akademijo itd. Radi sodelujemo z drugimi, sedemo za mizo, razvijamo ideje in jih skupaj uresničujemo. Prostor želimo dati našim mladim, da se lahko izrazijo, pokažejo svoje sposobnosti in rastejo v samozavesti.

Naše glasbeno šolstvo je zadnja leta eden izmed "vozlov" v organiziranosti naše narod-

ne skupnosti v Italiji. Kaj nam lahko poveste o dogovarjanju z Glasbeno matico, o znanem prispevku, ki ga je dal deželni odbornik Torrenti pogojno (!) itd.?

Kar je zahteval Torrenti do decembra 2017, združitve z Glasbeno matico, se ni uresničilo. Trenutno smo na neki "čakalni listi", v pričakovanju, da nam z Dežele sporočijo, kaj moramo narediti. Niti ne vemo, če ukrepi bodo oz. kakšni bodo. Medtem so namreč bile deželne volitve in spremenila se je politična garnitura. Upravni odbor je vprašal za sestanek, a do zdaj se še niso odzvali, da bi se lahko pogovorili. Zadeva se namreč lahko interpretira na različne načine... Kot nam je pisno sporočila Dežela, je bil prispevek namenjen tako našemu rednemu delovanju pod pogojem, da pride do združitve z GM. Ker do tega ni prišlo, bo morda treba kaj ukreniti. Kaj in kako, pa ne vemo. Odbornik, ki ima sedaj zadevo v rokah, je odgovoren tudi za krajevne avtonomije in priseljenstvo; v tem trenutku ima očitno opraviti s hujšimi problemi, kot je vprašanje našega glasbenega šolstva... Prej ali slej bomo verjetno prišli na vrsto tudi mi. Za zdaj pa očitno še ne. Na šoli nam še vedno ni jasno, zakaj je samo naša ustanova bila deležna takih pogojev...

Prejšnji petek ste v Novi Gorici prejeli nagrado mestne občine Nova Gorica, in sicer "za dosežke na glasbenem področju in za poglobljanje multikulturalnosti med gojenci in učiteljskim zborom, ki prihajajo z obeh strani meje", so povedali na osrednji slovesnosti ob občinskem prazniku. In takoj pride na misel prof. Silvan Kerševan, ki je s tikanjem osebnih odnosov že pred desetletji presegal meje...

Ne moremo mimo njega. Lepo je bilo, ker so v Novi Gorici, na koncu predstavitev naše šole, pustili na platno fotografijo našega Silvana. Nagrada je priznanje za dolgoletno delo. Že pred sto leti so v glasbeni šoli v Trgovskem domu sobivali umetniki, glasbeniki, književniki različni narodnosti in kultur. V 70. letih prejšnjega stoletja je prof. Kerševan privabil na Placuto profesorje glasbe iz Slovenije. V ljudeh je znal videti dobre lastnosti. Mnogim je odprl vrata šole Komel, da bi sodelovali. Na naši šoli je državna meja padla veliko let pred uradnim padcem... Mi nadaljujemo to, kar je delal Silvan. Po njegovi zamisli. Šola Komel je odraz našega časa in ozemlja. Živimo ob meji, mi "zamejci" imamo zraven matično domovino, tudi rojaki v njej neradi uporabljajo besedo "zamejci", saj najraje pravijo, da smo vsi Slovenci, ki živimo na istem območju. Na tej zemlji bivajo tudi Italijani, Furlani in, zadnja leta, tudi ljudje različnih narodnosti. Kot tudi v preteklosti, ko se je na Goriškem pretakalo veliko ljudi. To je z ene strani zelo lepo, z druge pa morda vzbuja strah, da izgubimo identiteto, jezik, tradicije, korenine... Večina naših učencev seveda pripada naši manjšinski skupnosti, so pa tudi otroci iz povsem italijanskih in slovenskih družin. To je zame veliko bogastvo. Glasba združuje in srečevanje je prava pot. Govorimo o multikulturalnosti, o dveh Goricah - enem samem mestu... Mi skušamo hoditi po tej poti, posredovati mladim rodovom to pot sožitja. Da ne bo nekega dne kdo začel postavljati novih meja... Vzgajamo mlade v tem duhu: da bi z zavestjo svojih korenin in svoje identitete stopali v odnos s pripadniki drugih kultur in se z njimi povezovali.

Danijel Devetak

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA Avgustovsko potovanje

Švicarska pravljica (1)

Bogate organizacijske izkušnje prejšnjih let in že ustaljeno navdušenje ter pričakovanje naših izletnikov so tudi letos vplivali na odločitev odbora skupnosti družin Sončnica, da ponovno organizira izlet v kraj, ki ne bo ne preblizu in ne predaleč. Po lanskim Češki je tudi letos padla odločitev za to, da se pomaknemo na sever, in sicer v Lombardijo in Švico. Večdnevno potovanje, od nedelje, 19. 8., do srede, 22. 8., nam je pomagala organizirati turistična agencija Sonček, ki je poskrbela za udoben turistični avtobus z dvema šoferjema in kompetentno ter razgledano vodičko. Pisana družba mladih in že nekoliko starejših potnikov je odpotovala izpred centra Bratuž mimo Benetk, Verone, vse do jezera Iseo, ki je bilo naša prva etapa. Severna Lombardija se nam je predstavila

v vsem svojem sijaju, vsa gorata, zelena in izredno vodnata, skratka idilična. Taka je bila tudi vožnja na največji otok (Monte Isola), ki je v bistvu ena sama velika, gozdnata vzpetina, poseljena s številnimi vasičkami. Po daljšem sprehodu po otoku smo pot nadaljevali v dolino Val Camonico, 100 km dolgo dolino v vzhodni Lombardiji v provinci Brescia, ki je vpisana v seznam Unesca zaradi svoje bogate kulturne dediščine: v nacionalnem parku Naquane se namreč nahajajo številne skalne vrezanine, te pa naj bi izdelalo še neraziskano ljudstvo Kamunov (iz neolitske dobe) in predstavljajo podobe iz vsakdanjega življenja teh ljudi. Po zanimivi razlagi teh skalnih slik in daljšem sprehodu po parku smo nato, osveženi z močno ploho, nadaljevali pot preko prelaza Aprica v dolino Poschiavo vse do

ličnega mesteca Tirano. Presenela nas je dolga vijugasta pot vse do cilja, bujni gozdovi in prostrane planote, idealne za poletno planinarjenje in zimsko smuko. Dejansko so ti kraji med najbolj mondenimi v Lombardiji, kamor zahajajo turisti na počitnice in na oddih. V Tirano, ki je le streljaj od švicarske meje, smo prespali. Naslednji dan nam je prinesel nekaj organizacijskih sprememb, ki so nato nekoliko vplivale na nadaljnji potek našega potovanja. Namesto da bi se takoj po zajtrku vkrkali na vlak Bernina za St. Moritz, so nam Švicarji premaknili uro odhoda šele na 13.30. Tako smo imeli jutro na razpolago za druge dejavnosti, popoldanski obisk Liechtensteina pa je bil zato preložen na naslednji dan. Spretna vodička je predlagala, da bi izven programa obi-

skali znano cerkev v Tirano, posvečeno Mariji. Cerkev je nastala leta 1505, potem ko naj bi se Marija prikazala nekemu prebivalcu mesta rekoč, da se bo epidemija kuge končala, če bodo na mestu, kjer se je prikazala, postavili temelj njej v čast. Tako se je tudi zgodilo in nastala je čudovita trilidijaska baročna cerkev, najznamenitejša v dolini Valtelline, ki jo krajijo številne poslikave in mogočne, ročno izrezljane orgle. Prijazen tiranski župnik nam je na kratko orisal zgodovino cerkve, mi pa smo v njej še zapeli priloznostno Marijino pesem. Po kosilu smo se nato odpravili do glavne postaje železnice Bernina express, kjer smo se vkrkali na vlak za St. Moritz. Gre za znano ozkotirno progo, ki se dvigne iz mesteca Tirano (441 m nadmorske višine) vse do 2253 m visokega prelaza Ospizio Bernina in se na-

to spusti do 1800 m visoko ležečega svetovno znanega smučarskega centra St. Moritz na švicarski strani. Sončno vreme nam je omogočalo, da smo občudovali vse lepote na domiselno speljani progi. Vlak se dviga z dokaj visokim naklonom po obronkih gora, nad silnimi prepadi, mimo slikovitih jezer in pod visokimi štiritisočaki (Bernina), pod katerimi ležijo ogromni ledeniki. Zaradi hitrega dvigovanja so na progi ozki dvojni ovinki, tako da potniki iz prvih vagonov lahko direktno gledajo zadnje vagone, ki se pomikajo kakih 30-40 metrov nižje. St. Moritz nas je sprejel s hladnim in deževnim vremenom, medtem ko smo imeli med vožnjo z vlakom optimalne pogoje, upoštevajoč dejstvo, da megla velikokrat onemogoča vsakršen razgled po razkošni okolici. St. Moritz (kanton Graubünden) se

je iz lične vasičice gorjanov, kakršna je bila vse do srede 19. stoletja, polagoma razvil najprej v termalno in nato sredi 20. stoletja še v zimsko športno središče, kamor zahajajo v glavnem petičneži. Ogleдали smo si najbolj zanimive objekte v strogem centru protestantske cerkvi in najbolj izbranimi hoteli. Pot smo nato nadaljevali do meje med Švico in Avstrijo v neposredni bližini Liechtensteina, v vas Rankweil na avstrijski strani, kjer smo prespali. Tretji dan nas je čakal hiter ogled Liechtensteina (ta žepna država živi pod okriljem Švice) z glavnim mestom Vaduz, ki smo si ga ogledali s pomočjo turističnega vlakca. Po kratki pavzi, ki smo jo izkoristili za nakupe, smo jo mahinili proti Bodenskemu jezeru z otokom Mainau. Ta se nahaja na nemškem ozemlju in je last družine Bernadotte. Vsak zase se je nato podal na otok in se sprehodil po glavnih stezah mimo razkošno urejenih cvetličnih gredic, dreves, gajev, grmov in cvečličnih skulptur. Otok je že več let turistična atrakcija in na njem se je kljub veliki vročini trlo turistov z vseh koncev sveta.

/ dalje
Adrijan Pahor

Na odru KCLB / Navdušujoči premiera in ponovitev Gobčeve otroške spevoigre

Kresniček je zažarel v tisočerih odtenkih

Vsaka domača produkcija je prazničen dogodek, saj je prav poseben in pomemben podvig, ki zahteva velik zalogaj truda in napora, pa tudi veliko požrtvovalnega in prostovoljnega dela, predvsem pa veselja do umetniškega ustvarjanja; le-to je večkrat prav v ljubiteljskih vrstah mnogo bolj žuboreče živahno kot v profesionalnih krogih. Če pa so izvajalci otroci, je to še toliko spodbudnejše in lepše, ker oni znajo pričarati tisto pristno, spontano, iskriko vzdrušje, ki z odra z velikim žarom pljuske v dvorano med gledalce, da se popolnoma prepustijo toku odrskega plimovanja. Prav to se je dogajalo v sredo, 5., in v četrtek, 6. septembra 2018, ko sta bili, vsakič ob polni dvorani, na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž premiera in ponovitev otroške spevoigre za soliste, zbor in mali orkester, *Kresniček*, Radovana Gobca (1909-1995), v produkciji KCLB. Za to priložnost so organizatorji izbrali mlade in najmlajše ustvarjalne sile in strnili njihove moči. Nad petdeset otrok, članov zborov OPZ Veseljaki - Doberdob, OPZ Emil Komel - Gorica, OPZ Štmaver, OPZ in MIPZ F. B. Sedej - Števerjan, OPZ Etko Mužetko - Vrh Sv. Mihaela in MIPS Vihar - Vrh Sv. Mihaela, je pod zahtevno, pikolovsko, a tudi igrivo režijsko roko mlade, vznesene gledališke zagnanke Sanje Vogrič in pod solidno dirigentsko paličico preudarne, umirjene, izkušene glasbenice Mateje Černic (neobhodno potrebno nalogo korepetitorke so odlično opravile temperamentne pevovodkinje Lucija Lavrenčič, Damijana Čevdek Jug in Martina Hlede, da je bilo petje zlito in ubrano), presenetljivo v kratkem času, med dvotedensko pevsko, glasbeno, gledališko, plesno delavnico (en teden v juniju, drugi v avgustu) postavilo na oder z vseh vidikov navdušujočo otroško "opereto". Z velikim veseljem in odobravanjem so sprejeli tudi odrasli gledalci. Tudi njim je imel marsikaj povedati razigran in poreden nagajivček Kresniček, ki je s svojo lučko budil iz spanja rožice in živalice ter se z njo postavljaj, češ da sveti bolj kot zvezde, luna in celo sonce. Zaradi pomanjkanja spoštovanja, ljubezni in dobrote jo je izgubil. Tudi mi starejši večkrat izgubimo "lučko" in krenemo na stranpota! Pri spevoigri, katere besedilo je napisal Radovan Gobec I. 1928 po pravljici Marije Jezernikove (1879-1974) in jo uglasbil, je za tokratno uprizoritev orkestracijo napisal in v večglasje premišljeno, z raznimi slovesnimi, vedrimi ali bolj melanholičnimi odtenki, kot pač to zahteva zgodnica, pretil izredno plodovit goriški glasbenik Patrick Quaggiato. Občudujoče, z vrhano mero vedrine, hudomušnosti, komičnosti in domišljjskega poleta pa je vsebino dramaturško dopolnila in preveltirala Sanja Vogrič. Tako je zgodba zadobila celovitost in so se v razpoznavnih odtenkih zaiskrili še

posebno značajni izstopajočih likov. Da je bilo vse skupaj še bolj privlačno in prava paša za oči, ima ogromno zaslug Daniela Klanjšček, ki si je zamislila kostume v razkošni pisanosti. Kot pravi kostumograf je najprej narisale

nimata lastne svetlobe. Zbegani Kresniček je lučko iskal tudi pri Slaku, ki mu je Vanessa Humar v kostumu, domiselno odslakavojočem slakovo cvetno čašo, dala primerno, sanjavo podobo. Posebno hudomušno je počasnega,

Foto dd

skice, kostume pa je sešila z dragoceno pomočjo Valentine Tominec in Tamare Kosič. Pri tem je bila zelo pozorna na najmanjše detailje, tudi z raznimi dodatki, npr. blesčic, ki so še nadgradili zunanjo podobo nastopajočih likov in na splošno odrsko sliko. Najpomembnejši izmed njih je seveda Kresniček, ki je z izgubo lučke postal le uboga, posmeh vzbujajoča "rjava muha". Desletni Nace Drusany je prevzel sladko, a tudi težko breme protagonist. S svojim prijetnim, zvoničkim glasom, ki se brez večjih težav sprehaja po notnem črtovju do visokih leg, je sproščeno osvetlil Kresnička in znal prepričljivo posredovati njegova duševna stanja, od začetne nagajivosti in razposajenosti, celo drznosti, do žalosti ob izgubi lučke in iskrenega kesanja ter trdnega sklepa, da bo boljši in ljubezniv do vseh, ko mu je Sonce vrnilo lučko. Prav ta ključni prizor s soncem je bil blesčeče veličasten. Po režiserkinji želji se je učinkovito odel v "mistično", "nadzemsko" svetlobo; v tem oslepljujočem siju se je prikazalo Sonce, katerega vlogo je v krasnem zlatem kostumu imenitno izvedel še ne osemnajstletni Luka Paljk. Z globokim, pronicljivim, lepo zvonečim baritonom je izrazil vse dostojanstvo tega "nebesnega" bitja, ki ga moramo spoštovati kot vir luči, življenja. Bolj sanjavo se je v svojem učinkovito zamišljenem plašču, ki se je razprl na 360 stopinj, pred pro-

Foto dd

sečim Kresničkom pojavila Luna. V materinsko ljubečem tonu je njeno vlogo odpela in odigrala Katja Terčič. Še prej se je Kresniček obrnil od Zvezdic, ki sta ju v plesnem koraku ljubko upodobili Tjaša Colussi in Nicol Zotti. Tudi onidve nista mogli pomagati Kresničku, saj kot lunca sami

so bili izredno plodovit goriški glasbenik Patrick Quaggiato. Občudujoče, z vrhano mero vedrine, hudomušnosti, komičnosti in domišljjskega poleta pa je vsebino dramaturško dopolnila in preveltirala Sanja Vogrič. Tako je zgodba zadobila celovitost in so se v razpoznavnih odtenkih zaiskrili še

a hudo jeznega Polža z enkratno zvonkim, krepkim glasom prikazal Martin Soban (tudi njegov kostum je bil zelo domiseln), tako da so njegov nastop gledalci spopremili s smehom in prisrčnim

Foto dd

plaskanjem. Le-to se je oglašalo večkrat kar med prizori. Lenart Vogrič, ki mu je kostumografinja Daniela Klanjšček dodelila "kričeče" rdeč kostum s cilindrom, na katerem je bil velik rdeč cvet, je Mak odel z duhovito raztresenostjo in razmišljenostjo, ki mu nista dovolili, da bi hitro dojel Kresničkov stisko ob izgubi lučke. Bolj preudarna in hladno ustrezljiva je bila Mravljja, glasnica kraljice mravljišča. Ob vrteči se projekciji mravljišča jo je posebila Marta Pasi. Izredno ljubke so bile rožice, ki so se skrivale pod svojimi cvetnimi listi - izvorno ponazorjenimi na dežnikih. Naj jih navedemo poimensko, da bodo tudi one ostale v kroniki: Meri Feri, Eva Devinar, Fiona Pahor, Eva Čevdek, Ana Čavdek, Veronika Antoni, Anja Pahor, Martina Bagon, Lucia Vrtovec, Antea Terpin, Tjaša Terpin, Gjada Zotti, Lina Kranjc, Kristin Čevdek, Filip Žorž, Emanuel Devinar, Filippo Sartori, Simon Pintar, Tomaž Čavdek, Alberto Mania, Matevž Bizjak, Luca Battista, Daniel Piccirillo, Ivan Pintar, Tadej Podveršič pa so se prelevili v nemirne, porogljive škrate. Julija Miklavec, Jana Lavrenčič, Marta

Jug, Alice Mery Tomasini, Eva Komjanc in Cristina Pavletič so se v kostumih iz tula pastelnih barv, posejanih z raznovrstnimi rožicami in zelenimi listi, s prosojnimi krili, spremenile v lahke kotne vile, ki so v sanjskem ozračju Kresnička zazibale v sen. Kresničku pa so seveda delale družbo sestrice Kresnice, v katere so se v rjavih "frakih" s posebnimi "pokrivalci" in blesčicami ter z lučko v rokah razigrano spremenili Vida Boškin, Marta Čavdek, Blaž Terpin, Elija Kranjc, Mila Clapiz, Janina Marušič, Zala Flošperger, Jasna Brečelj, Sofia Sartori, Gregor Antoni, Martina Gruden, Barbara Humar, Martin Buna in Sofia Buna. Tudi iz njihove interpretacije so se izrisovali značajski odtenki. Smeh je seveda vzbudila tista, ki bi rada ponoči spala...

Razgibano sliko spevoigre niso ustvarjale le izvirne koreografije, ki si jih je zamislila režiserka Sanja, ampak tudi projekcije, ki so se z vrha odra zarisovale na velikem platnu v ozadju in s pravičnim nadihom uokvirjale posamezne prizore. Tako so pričarale večer na jasi, na kateri so med travnimi bilkami in cvetkami utripale lučke kresnič, bolj realistično mravljišče, pa še "brez-

vljičnim nadihom uokvirjale posamezne prizore. Tako so pričarale večer na jasi, na kateri so med travnimi bilkami in cvetkami utripale lučke kresnič, bolj realistično mravljišče, pa še "brez-

težno" pokrajino sanj, svetlika-joče se nočne nebesne širjave in seveda očarljivo domovanje sonca. Tudi to je sivo zamislila Sanja Vogrič pa še Petra Persoglie. V orkestru Arsatelier so bili Mojca Batič (violina 1), Sara Gorkič (violina 2), Jurij Lavrenčič (čelo), David Šuligoj (kontrabas), Devetak Fabio (flavta), Tomaž Škamperle (klarinet 1), Neža Jelušič (klarinet 2), Patrick Quaggiato (tolkala), Mirko Ferlan (harmonika), Eva Dolinšek (klavir) solidna podlaga petju. Za tehnične zadeve sta bila zadolžena David Vizintin in Matevž Čotar. Za vodstvo in organizacijo tega velikopoteznega projekta je poskrbela Tamara Kosič, ki se je z vsemi ustvarjalci prišla pokloniti na oder. Med njimi je bila na četrtkovi ponovitvi tudi predsednica KCLB Franka Žgavec, ki se je zahvalila nastopajočim in vsem tistim (neh zakulisnih sodelavcev) ki so bili zelo veliki, ki so pripomogli, da se je spevoigra Kresniček tako krasno uredila. Pri tem je v veselje vseh gledalcev dodala, da bodo tudi v prihodnje poskrbeli za kaj podobnega. Sredino premiero Kresnička so si ogledali tudi Irena Vadnjal, sekretarka na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Walter Bandelj, predsednik SSO, Marilka Koršič, svetnica iz vrst SSK na goriški občini, in predsednik Slovenske prosvete Marij Maver.

Iva Koršič

Obvestila

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel vabi vse otroke, ki ljubijo glasbo in petje, na dan odprtih vrat, v petek, 14. septembra 2018, od 17. do 19. ure na sedež šole (drevored 20. septembra, 85), kjer bodo lahko poskušali vse instrumente s pomočjo tamkajšnjih profesorjev. Ob 17. uri bo kratek nastop učencev šole, sledila bo odprta vaja Mladinskega zbora Emil Komel. Več informacij: tel. 0481 532163 - info@emilkomel.eu.

Tržaško-goriško romanje na Barbano bo letos v soboto, 15. septembra. Ob 16. uri odhod čolna iz Gradeža, ob 17. uri bodo sv. maša, litanije in procesija. Vse slovenske večerne maše na Goriškem v soboto, 15. septembra, odpadejo. **Sportna sezona 2018/19 pri SZ Soča v Sovodnjah:** splošna motorika (letniki 2013, 2014 in 2015) ponedeljek in petek od 15. do 16. ure (Rok Černe in Luca Milocco), začetek 17. sept.; miniodbojka (letniki 2008-2012): ponedeljek 16.00-17.00, petek 15.30-16.30 (Luca Milocco in Rok Černe), začetek 17. sept.; dekleta U16 (2003-2006): ponedeljek in sredo 17.00-19.00, petek 18.00-19.30 (Luca Milocco, Kris Rutar); dečki U13 (letniki 2006-2008): ponedeljek in sredo od 18.00 do 20.00 v SČC M. Špacapan v Gorici (Matej Juren in Mauro Kuštrin); dečki U16 (letniki 2003-2005): ponedeljek, sredo in četrtek od 18.00 do 20.00 v SČC M. Špacapan v Gorici (Matej Juren in Mauro Kuštrin); dekleta U18 (2001-2002): ponedeljek in sredo 19.00-21.00, torek in petek 19.30-21.00 (Luca Milocco in Paola Ursič). Info: szsoca@yahoo.it.

SPDG prireja v nedeljo, 23. septembra, izlet v Val Visdende - krožno pot mimo koč pri izviri reke Piave. Informacije in prijave po tel. 3495552075 (Cvetka).

Društvo Jadro s pokroviteljstvom občine Ronke prireja 2 tečaja slovenščine za odrasle na lastnem sedežu za tiste, ki že imajo nekaj znanja. 50-urna tečaja se začeta v oktobru in končata v maju. Organizacijsko srečanje bo v petek, 28. septembra 2018, ob 20. uri na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije o tečaju lahko zainteresirani dobijo v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trziču (Informagiovani) na drevoredu Sv. Marka 70 (0481-494656).

Knjižnica D. Feigel obvešča, da bo

od 10. septembra 2018 dalje knjižnica odprta od ponedeljka do petka, od 10. do 18. ure.

Romanje v Medjugorje bo od 5. do 8. oktobra 2018. Odhod avtobusa z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici zelo zgodaj. Pot se nadaljuje po Vipavski dolini preko Kozine do Medjugorja. Obiskali bomo kraje Marijinega prikazovanja in se udeležili bogoslužnih obredov. Povzpeli se bomo na hrib Križevac, obiskali bomo razne skupnosti in se vrnili domov v ponedeljek v večernih urah. Prijave: Darko 370 3201305 ali 0481 32121 (za Goriško), Ana (00386) 05 3022503 (za Slovenijo), Jože Markuža (0039) 040 229166 (za Tržaško). Romarji iz Slovenije in Italije potujejo z veljavno osebno izkaznico. Vpišite se čim prej, do zasedbe avtobusa. **Društvo slovenskih upokojencev** za Goriško prireja od 7. do 12. oktobra letovanje v Termah Olimia. Vpisovanje in informacije po tel. 0481-884156 (Andrej F.) do 22. septembra. **"Male oglase"** najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 14. 9. 2018 do 20. 9. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 14. septembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 15. septembra** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, turskem, rezijanskem in ziljskem narečju. **Nedelja, 16. septembra:** ponovitev oddaje Okno v Benečijo. **Ponedeljek, 17. septembra** (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec. **Torek, 18. septembra** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 19. septembra** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Prijatelji delfini 2. del - Izbor melodij. **Četrtek, 20. septembra** (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Na ljubljanski fakulteti je

TINA PALJK

uspešno končala magistriraj iz magistrskega študijskega programa Kemijskega inženirstva in pridobila naslov magistrica inženirka kemijskega inženirstva.

Mladi Tini iskreno čestitamo in ji želimo še veliko zadoščenj pri nadaljnjem študijskem raziskovanju.

VSI PRI NOVI GLASU

Kratke

Politična šola v spomin na župana Romolija

V spomin na nekdanjega goriškega župana Ettoreja Romolija, ki je umrl sredi junija letos, so prejšnji teden ustanovili t. i. šolo za politično izobraževanje. Ustanovni člani so Romolijevi otroci in prijatelji, "ki so mu bili še najbolj blizu na njegovi življenjski in politični poti", piše v tiskovnem sporočilu. Pristopile so že osebe iz različnih političnih in kulturnih okolij, pripravljene graditi ambiciozen načrt, ki bi ljudi združeval; šola želi ponuditi zgled edinosti in sodelovanja, pomagati tistim, ki opravljajo javno dobro, da najdejo primerna sredstva, da bi bili motor rasti in napredka za skupnost. "Ettore Romoli je dal življenje za politiko in ljudi, ki so se mu zaupali". Veliko bi lahko še dal, še piše v sporočilu, "toda veliko nas je naučil: to je dragocena dediščina, ki bi jo posredovali tistim, ki bodo želeli obiskovati tečaje in dogodke".

Razmere Slovencev v Istri

Brisanje narodne istovetnosti
in nevzdržno stanje nebiti (2)

Druga istrska prebujna
Imenovali smo jo druga istrska prebujna. Primerjava se je pojavila ob pomisli na zanos, ki je Istrane zajel po desetletjih narodnega zatiranja; druga prebujna je dvignila moške in ženske, mladino, mladoletne fantiče

življenja v Coni B Svobodnega tržaškega ozemlja se je razpotegnilo še v prva leta po 1950, a je s priključitvijo k Jugoslaviji dokončno ugasnilo. Tudi ta prebujna je imela močan pečat narodne, slovenske istovetnosti in vere v gospodarski razcvet. Njena

tudi konec druge istrske ljudske in narodne prebujne in o prizadevanjih iz časa okoli leta 1950 ni bilo več govora. Bila je zelo pomembna. Na znanstvenem in kulturološkem področju so v okviru nove ljudske oblasti tekla prizadevanja, da

Slovenci nadoknadimo primanjkljaje, ki so nastali zaradi stoletnega narodnega zatiranja. Bilo je ustanovljeno Zgodovinsko društvo jugoslovanske cone Svobodnega tržaškega ozemlja. Delovalo je v letih 1950-1954, pripravilo je razstavo Slovencev ob Jadranu in izdalo *Istrski zgodovinski zbornik (U društvu su djelovale slov.,*

tal. i hrv. (u Bujama) sekcija. Sa srodnim društvima u Puli, Trstu i Ljubljani uspostavilo je veze 1951. Slov. sekcija bila je usmjerena na istraživanje glagoljskih isprava i spomenika (samostan sv. Grgura u Kopru) te gradiva iz NOB-a. U Mestnom muzeju u Kopru društvo je 1952. postavilo izložbu Slovencev ob Jadranu. Također je 12. IV.

1952. organiziralo konferenciju povjesničara (F. Zwitter, B. Grafenauer, B. Marušić) za pripremu *Kratke zgodovine Istre i Trsta za škole, koja nije izašla. Tiskalo je Istrski zgodovinski zbornik - Antologia storica istriana - Istarski historijski zbornik (1953). Prestalo je djelovati 1954. LIT.: S. Žitko, Položaj in vloga zgodovinskega zbornika (U društvu su djelovale slov.,*

Srečanje sodelavcev in poslušalcev radijske oddaje Ob Rižani in Rokavi I. 1998 pred Hišo od Čuda v Loparju

Istrski tednik, ki ga je nasledil *Slovenski Jadran*. Prisotna je bila močna narodna nota, videla se je vsakdanja istovetnost Istrana. Pri vsem so sodelovali domači istrski

javne rabe.

V 90. letih je po propadu socialističnega sistema in osamosvojitvi Slovenije nastopilo obdobje predaha. Zatiranje slovenskega in s tem tudi Istre je popustilo, razrahljalo se je tudi davljenje kmeta in podeželja. V tistem času je prišlo do naše tretje prebujne in desetletnega razcveta. Danes smo v primežu novega, še ne prepoznanega sistema. Kaže, da gre za svetovno težnjo, razsežnosti pa so nepredvidljive. Slovenija in naša politična struktura sta le majhen člen v izvedbi uničevalnega načrta evropske in s tem tudi slovenske in istrske kulture.

(Iz uvodnih misli v publikacijo *Tretja istrska prebujna in njene senčine*, osebno izpoved, kulturološki pregled in sociološko analizo kulturnega dogajanja v slovenski Istri v 90. letih; izšla bo predvidoma do jeseni.)

/ konec
Leda Dobrinja

Skupina mladink z organizatorji ljudskega odpora v Loparju 1944

in stare v enotnem, neizprosno boju biti gospodar na svoji zemlji, da bomo govorili slovensko. Po vojni se je ta energija, ki sta jo označevali mladost in vera v enakost in boljše življenje, kanalizirala v obnovo domov, demonstracije za slovenski Trst, gradnjo cest in prvih objektov kolektivnega gospodarstva. To obdobje

značilnost pa je, da je izbruhnila ob zlomu fašističnega režima in je nekaj let tekla pod okriljem novonastale državne tvorbe Svobodnega tržaškega ozemlja. Življenje se je po letu 1954 kanaliziralo v delovne kolektive, organe in organizacije socialističnega sistema Jugoslavije. To je bil

Loparji z zastavo na manifestaciji za slovenski Trst po vojni

ozemlja. Ob 50-letnici izida *Istrskega zgodovinskega zbornika, Annales, 2003, 2. Vir: http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3090. Slovenskega gesla ni.).* V tistem času je izhajal list

izobraženci. Z ukinitvijo te pobude se je začel pomen narodnega relativizirati, več prostora so dobile kulture drugih jugoslovanskih narodov, ime Istra pa se je za skoraj 4 desetletja umaknilo iz

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (31)

Dimitri Tabaj

Jože Kukec (4)

V nadaljevanju novinar piše o možnosti, da je Kukec naredil samomor: "Ljudje govore, da Kukec ni bil ustreljen od fašističnega miličnika, temveč da si je pognal sam kroglo v glavo, ko je videl, da je tako ranjen, da ne bo mogel uiti, živ pa ni hotel pasti fašistom v roke. Za to domnevo govori tudi dejstvo, da je bila smrtna rana v glavi povzročena s strelom iz Kukčevega revolverja in ne iz miličnikove karabinke. Dalje so ljudje mnenja, da je bil Kukec sam in da ni imel nobenega spremljevalca".

11. septembra tudi Tedenske novice poudarijo, da je verjetno šlo za samomor: "Vodja postojnskih jugoslovanskih nacionalistov je izgubil življenje v spopadu s fašistično obmejno stražo v Slivnicah pri Postojni. Po italijanskih vesteh je bil ustreljen od fašističnih miličnikov, po drugih vesteh pa si je končal življenje sam, ko je spoznal, da bi drugače zaradi dobljenih hudih ran živ padel v roke miličnikom".

V Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani naj-

demo zajetno dokumentacijo o Jožetu Kukcu. Gre za dokumente italijanske policije in prefektore, ki sta skušali na vse načine ujeti "il famigerato bandito orjunasco Giuseppe Kukec". V pismu, ki ga je 1. marca 1928 tržaški vice-kvestor poslal policijskim postajam v Postojni, Idriji in Podmelcu, najdemo veliko zanimivih podatkov. Kukca opisuje kot enega glavnih pripadnikov Orjune, zelo nevarnega, zvitega in drznega, ki se preživlja s tihotapstvom. Dokument omenja rop carinske blagajne na Prestranku in dejstvo, da je bil Kukec zvest tovariš legendarnega upornika Stanka Molka, ki ga je italijanska finančna straža ustrelila med tem ropom. Stanko Molka je bil orjunaš, ki je 3. aprila 1926 s soborci napadel carinsko blagajno na Prestranku. Obdolžen je bil tudi umora dveh orožnikov v Črnem Kalu v Istri, a zaradi pomanjkanja dokazov oproščen (Slovenec, 7.

aprila 1926). Napad na Prestranku je bila zadnja akcija njegovega sistematičnega uporniškega delovanja. V spopadu z italijansko finančno stražo in z milico sta padla on in Alojzij Vilhar, pa tudi Italijana Domenico Tempesta in Ugo Del Fiume. Vse te zadeve so imele največji pomen za italijanske oblasti, saj se je z njimi ukvarjal sam vodja italijanske policije, Arturo Bocchini, ki je poveljeval tudi tajnemu oddelku OVRA.

O krvavem dogodku na Prestranku je poročalo bodisi italijansko bodisi slovensko časopisje. Il Piccolo je 6. aprila pisal o "brigantescia rapina a Prestrane - drammatico combattimento con i banditi" ("razbojniški rop na Prestranku - dramatična borba z banditi"). Slovensko časopisje v Italiji je uporabljalo zelo previdne tone in v glavnem obsojalo rop, saj je bil pritisk fašistične cenzure zelo močan.

Italijansko ministristvo za notranje zadeve in prefektore so policijskim organom posredovali več fotografij Jožeta Kukca (tukaj v uniformi Orjune).

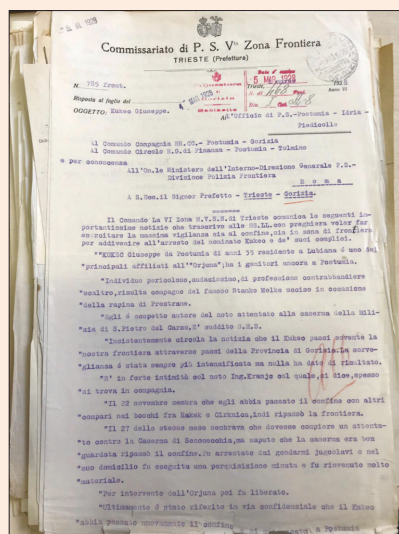
Nikakih upov nimamo, da bo preiskava prinesla stvarne rezultate. Zakaj važna so vprašanja: Kako da so lahko hodili Orjunasi čez mejo v Italijo ropat in krast? Katera »vplivna osebnost« ima tu svoje prste vmes in katera ščitil Krainca, kot piše »Slovenec«. Kdo je to? Samo, major J., kot piše »Hrvat«? So mogoče hodili Orjunasi čez mejo špiunirati in so kradli in ropali samo mimogrede? Čemu sta bila Samsa in Solar oproščena na tajni razpravi, da sta sodelovala pri ropu v Prestranku? Vse to nam nevarni ni, si vendar na delu.

V matični domovini so komunisti bili izredno strupeni do Orjune: nekaj let po dogodku na Prestranku se je glasilo *Komunistične partije Enotnost 14. septembra 1928 razpisalo o "tolpi razbojnikov" in o "vlomilcih, banditih, morilcih, roparjih"*, napad na Prestranku pa je obsojalo nič manj kot italijansko fašistično časopisje. V članku je omenjen tudi Kukec.

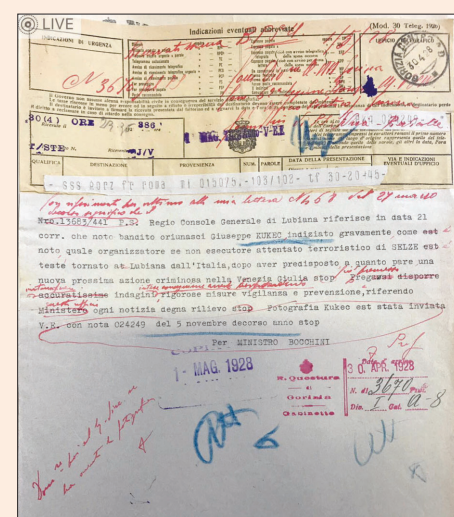
6. aprila je *Enotnost* takole končala svoje poročilo: "Grozni zločin je globoko pretresel prebivalstvo vsega okraja, katero je šlo organom javne varnosti na roko pri zasledovanju zločincev". Različno je seveda bilo poročanje v Sloveniji. V matični domovini komunisti so bili izredno strupeni do Orjune: nekaj let po dogodku se je glasilo *Komunistične partije Enotnost* razpisalo o "tolpi razbojnikov" in o "vlomilcih, banditih, morilcih, roparjih", napad na Prestranku pa je obsojalo nič manj kot italijansko fašistično časopisje. Nedvomno zanimivejše je branje ostalih časnikov. 7. aprila je ljubljanski *Slovenec*, ki je veljal za glasilo političnega katolicizma na Slovenskem in prav gotovo ni bil naklonjen Orjuni, je poročal, da se po slovenskih vaseh dogaja "fašistovsko strahovanje" in da "Del Fiume naj bi med zasledovanjem orjunašev zavpil "fašistovsko geslo "Militi, a noi!", ko ga je pogodil strel naravnost v srce. Zvrnil se je mrtev brez glasu /.../ Italijani so se sedaj strahovito znesli nad mrtvima ali umirajočima. Nemu so iztaknili celo oči".

Arturo Bocchini, vsedržavni vodja italijanske policije, si je zelo prizadeval za neutralizacijo Kukca. Bil prvi mož fašistične tajne službe OVRE in ožji sodelavec vrhovnega poveljnika SS Heinricha Himmlerja (ta je poznan tudi kot glavni organizator holokavsta), s katerim je usklajeval delovanje OVRE in Gestapa na mednarodni ravni. Na tej sliki v prvi vrsti z leve Joseph Goebbels, Benito Mussolini, Adolf Hitler in Arturo Bocchini, v drugi vrsti v sredini Heinrich Himmler.

1. marca 1928 je tržaški vice-kvestor poslal policijskim postajam v Postojni, Idriji in Podmelcu pismo o Jožetu Kukcu.

Šef italijanske policije poroča Goriški kvesturi o premikih Jožeta Kukca. Informacije so prihajale z italijanskega konzulata v Ljubljani.

Častitljivi jubilej Stoletnica Narodne galerije v Ljubljani

Ljubljana je od poznega 17. stoletja pomembno znanstveno, izobraževalno in kulturno središče. V tem času se je prelevila iz glavnega mesta dežele Kranjske v glavno mesto Republike Slovenije in sodobno evropsko prestolnico.

Slovenci do leta 1991 nismo bili politično samostojen narod, a smo po za slugi naših osveščenih prednikov, ki so v narodov razvoj vložili obilo energije, vztrajnosti in potrpežljivosti, čutili močno potrebo po svojih izobraževalnih, kulturnih in znanstvenih ustanovah. V 19. stoletju in v prvih desetletjih dvajsetega smo tako dobili vrsto ustanov, ki so danes nacionalnega pomena – od arhivov, knjižnic, muzejev in gledališč do univerze in akademije znanosti.

Ideja o ustanovitvi narodne galerije oz. slovenskega umetnostnega muzeja je tlela že v 2. pol. 19. stoletja. Tedaj so bile vse glasnejše razprave o slovenski upodabljalni umetnosti. Slovensko umetniško društvo je leta 1900 pripravilo

Prvo slovensko umetniško razstavo, kar je še podkrepilo prizadevanja za ustanovitev narodne galerije. Četudi so bili slovenski likovniki že pred prelomom stoletja deležni vidnih uspehov in priznanj v evropskih umetnostnih središčih (Pariz, München, Dunaj, Benetke ...), razmere doma niso bile naklonjene ustanovitvi slovenske narodne galerije vse do zadnjih tednov obstoja avstro-ogrske monarhije.

Ugoden trenutek je nastopil tik pred koncem velike vojne. Nekaj slovenskih razumnikov se je zbralo v t. i. krožku prijateljev slovenske upodabljalne umetnosti in sprožilo akcijo za ustanovitev Slovenske narodne umetnostne galerije. Vidnim osebnostim javnega življenja v Ljubljani so poslali s 1. 6. 1918 datirano pismo s kratko predstavitvijo in vabilom k sodelovanju. Pripravljali odbor, ki so ga sestavljali veletrgovca Leon Souvan, cesarski svetnik in cesarsko-kraljevi profesor Ivan Franke, akademski slikar Rihard Jakopič, odvetniški kandidat dr. Josip Regali in

računski svetnik Avgust Bukovic, je pripravil Pravila društva 'Narodna galerija' v Ljubljani (potrjena 12. 8. 1918). V njih preberemo, da je bil namen društva "ustanovitev, izpopolnjevanje, vzdrževanje in varstvo javne slovenske umetnostne galerije"; zbirala naj bi dela slovenskih umetnikov vseh časov in dela tujih umetnikov, ki so vplivali na razvoj likovne umetnosti na celotnem slovenskem etničnem ozemlju.

Pomembni nalogi sta bili tudi združiti že obstoječe umetnostne zbirke na Slovenskem ter pridobiti za galerijo primerne prostore. Društvo Narodna galerija naj bi skrbelo za promocijo in popularizacijo slovenske umetnosti, za raziskovalno delo, strokovna predavanja ter izdajo umetnostnozgodovinskih publikacij. Vse te aktivnosti naj bi financirali iz članarine in s sredstvi, pridobljenimi z darili in volili, umetnostna zbirka pa naj bi rasla s pomočjo daril, volil in nakupov.

Ustanovni občni zbor Društva Narodna galerija se je odvijal 18. 9. 1918. Izvolili so upravni odbor in umetnostno komisijo. Vitalna mesta prvega so zasedli strokovnjaki (likovni kritik, umetnostni zgodovinar in dva slikarja), ob strani pa so jim stali pravnik in predstavniki Cerkve,

mestne uprave, bančništva, malega gospodarstva ter tovarnar in veleposestnik. Imenovani so bili tudi trije poverjeniki – v Trstu, Celju in Mariboru. Člani umetnostne komisije, ki je imela

najmlajše, delavnice za izvajanje pedagoških in andragoških dejavnosti ter različnih umetniških praks, večnamenska predavalnica) ter muzejsko trgovino. Vse navedeno se skriva pod streho

„Narodna Galerija“ hoče zgraditi akropolo slovenski umetnosti. „Narodna Galerija“ hoče zbrati dela slovenskega genija ter jih strniti v svetlo žarišče, iz katerega naj sije umetniška sila našega plemena. „Narodna Galerija“ hoče postati zakladnica lepote slovenskega naroda, njegov prosvetni zavod, ki naj odkrije lik lepote, kakor si ga je zasnoval slovenski upodabljalni duh. „Narodna Galerija“ bodi ustanova, ki naj združi v sebi absolutne vrednote naše umetnosti in ki naj stopi kot sestra k podobnim ustanovam drugih narodov, enaka jim ne po obsegu in zunanji veličini, pač pa po notranji moči in pomenu. „Narodna Galerija“ bodi slovenskemu narodu tudi živ vir lepote in naj v stalnem stiku s slovenskim umetnostnim gibanjem pospešuje razvoj naših umetniških sil do viška popolnosti. Mnogim narodom so ustanavljali take zavode vladarji in mecenji iz preobilice svojih sredstev. Mi se obračamo na slovenski narod, da si ustvari tudi „Narodno Galerijo“ sam, kakor je vse drugo dosegel iz lastnih moči.

Ljubljana, meseca oktobra 1918.

Opčine / Ob Marijanskem shodu Glasbeni pozdrav Mariji

Letošnji Mali šmaren, lepi praznik rojstva Device Marije, ki ga slovenski verniki na Tržaškem že sedem desetletij povezujejo tudi z Marijanskim shodom na Opčinah, saj ga prirejajo v nedeljo, ki sledi prazniku, je bil tokrat priljubljen, da sta župnija sv. Jerneja na Opčinah in tamkajšnji mešani cerkveni zbor priredila doživeti koncert z naslovom *Glasbeni pozdrav Mariji*.

V soboto, 8. t. m., so na Opčinah priredili koncert, ki gotovo presega župnijske razmere. Na openskem koru so v prvem delu nastopili sopranistka Mojca Milič, trobentačica Živa Komar in pri skrbno oskrbovanih Jenkovih orglah openski organist Vinko Škerlavaj. Slišali smo vrsto znanih, a tudi malo izvajanih pesmi in skladb za glas, orgle in trobento v duetu ali tudi v trojni zasedbi, kar je še posebej potrdilo, da se orgle in cloveški glas ter trobenta idealno zlivajo, tako da harmonija preplavi prostor in sporočilo izvajanih skladb še dodatno pridobi. Dela skladateljev, kot so Jeremiah Clarke, Mozart, Gounod, ki je ustvaril znano Ave Mario po Bachovem motivu, Verdi in Purcell, so se izmenično prepletala z Marijinimi pesmimi Vinka Vodopivca in Emila Hochreiterja v izbrano molitev in uglašeno slavilno himno.

Drugi del večera je bil odraz globoke navezanosti na marijanski praznik na Opčinah. Idealno je to navezanost izpričeval mešani cerkveni zbor Sveti Jernej, ki je pod vodstvom Janka Bana, tako a capella kot ob spremljavi organista Škerlavaja, izvedel pesmi *Ti, ki si najlepša* Hugolina Sattnerja, *O Marija, moje sonce* Brede Šček v spomin na 50-letnico

njene smrti in še ponarodelo *Lepa si, Marija* z lepo izvedenimi solo točkami sopranistke Giuliane Rebecchi, altistke Manice Maver, tenorja Marjana Štrajna in basista Marjana Škerlavaja, ki jo je uglašbil južnotiroolski organist in skladatelj Franz Schöpf. Zbor je svoj program sklenil s Premrlovo

Foto damij@n

Pozdravljena, Mati dobrega sveta. Pred skupno pesmijo, Hladnikovo *Marija skoz' življenje*, 'večno lepo', kot jo je označil povezovalc večera Matej Susič, je domači župnik, gospod Franc Pohajač, z izbranimi mislimi voščil, da bi Marija, tako kot je idealno povezala tri glasbene poti v eno, povezala tudi vse udeležence s svojimi različnimi usodami v veselje, pogumnem in odprtem stremljenju po skupnem cilju. Končal pa je z mislijo, naj Devica Marija, ki že 70 let pri procesiji in maši vsakoletnega shoda zbira ljudi na Opčinah, tudi v prihodnje spremlja in vodi naše ljudstvo.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

46

Pika

Pika je poleg vejice naše najosnovnejše ločilo, kajne? Celo maček Muri je v priljubljeni otroški pesmici Kajetana Koviča, ko je prebiral časopis, prebral vse, "brez razlike, tudi vejice in pike". V šoli smo se jo naučili postavljati najprej, saj je, kot pravi *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, "ločilo, ki označuje konec pripovednega stavka", taki stavki pa so najosnovnejši in najpreprostejši. Zakaj torej o piki pisati, če z njo ne bi smelo biti težav? Mogoče pa vendarle ni tako ... Včasih se zaustavi že pri poimevanju tega ločila. Pika je pika. Ni pičica. In tri pike so tri pike ali tropičje, ne pa tri pikice. S piko je križ predvsem tam, kjer nima česa iskati. To pa je zelo pogosto za podpisom. Celo Slovenski pravopis 2001 v členu 240 izrecno navede, da se za podpisom pika ne postavi. Kljub temu pa neredko dobim elektronsko pošto, v kateri nekdo v dobri veri, da bo ja vse prav napisal, za podpisom hiperkorektno pritisne še piko (nepravilno je torej zapisati: Lep pozdrav, Janez.). Preprosto ni treba. Ali kdaj v kakšnem obrazcu, ko se podpišete, dodate še piko? Seveda ne.

Prav tako dodatne, stavčne pike ne postavimo za okrajšavami, ki se že končajo s piko (narobe: Pripovedoval je o izletih, potovanjih, odpravah itd...). Dodatne pike tudi ne postavimo za tremi pikami (narobe: Prinesel je sadje, zelenjavo, mleko ...). Pika ne sodi na konec dobesednega navedka v premem govoru (narobe: "Ne vem." je rekel), zamenjamo jo z vejico (prav: "Ne vem," je rekel).

Ste kdaj opazili, da pike tudi ni na koncu naslovov v časopisih, pa čeprav so ti naslovi stav-

ki oz. povedi s povednim naklonom (Pevke in pevci dveh skupin so se izkazali, V središču bo kulturni dom)? Medtem ko se, ko gre za veletni in vprašalni naklon, klicaj in vprašaj na koncu naslova napišeta (Uspelo prvo Ivanovanje!, Do Idrije 250-metrski obvoz?). Nekoč so pike postavljali tudi na koncu naslovov, o tem se lahko prepričate, če pobrsate po starih časopisih, starih npr. sto ali več let. Tudi naslovi pesmi v Prešernovih Poezijah so se zaključevali s piko, čeprav nam danes ne pride na misel, da bi za naslovi: Pevcu, Zdravljica, Soldaška itd. postavljali pike, kajne? Navedeno je še en dokaz za to, da se jezik in z njim pravopis spreminjata.

Predvsem pa si moramo zapomniti, da v tipkopisu za piko, ki označuje vrstilni števec, vstavimo še presledek. Narobe je torej 23.12.2017, kot boste žal narobe videli zapisano marsikje, pravilno je 23. 12. 2017.

Pike običajno tudi ne postavimo za nagovorom v dopisih (neustrezno: Spoštovani gospod Novak. Pišemo vam, ker ...). Za nagovor narobe sodi klicaj, za katerim moramo nadaljevati z veliko začetnico (ustrezno: Spoštovani gospod Novak! Pišemo vam, ker ...), ali vejica, za katero sodi mala začetnica (ustrezno: Spoštovani gospod Novak, pišemo vam, ker ...).

In tako smo tudi v tej Jezikovnici prišli do zadnje pike. Lep pozdrav do naslednjice! Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Ponovna povezava Trst - Ljubljana

Novo poglavje v zgodovini tržaških železnic

Zgodovinsko železniško progo med Ljubljano in Trstom so uradno odprli 27. julija 1857 ob navzočnosti cesarja Franca Jožefa in štirih nadvojvod. Istočasno so odprli tudi nov tržaški vodovod, kajti med gradnjo železniške proge so blizu Nabrežine naleteli na pitno vodo.

Po propadu cesarstva so se vse povezave v naši deželi spremenile, okrnile ali pa prekinile. Danes pišemo novo poglavje v zgodovini Trsta, saj se ponovno vračamo na stare povezave, ki so znatnega pomena tako z geopolitičnega, družbenega in ekonomskega vidika za naše dežele.

V nedeljo, 9. septembra, so ponovno obnovili zgodovinsko železniško progo, ki povezuje Trst in Ljubljano. Nova povezava je dober rezultat dogovora med železniško družbo Trenitalia in

Slovenskimi železnicami (SŽ). Sklenitev dogovora je v prvi vrsti vzpodbudila Dežela Furlanija Julijska krajina še v obdobju pred-

sednice Serracchianijeve. Nova deželna uprava, s Fedrigo na čelu, pa je projekt podprla in ga tudi tehnično udeležila. Taka povezava bo prav gotovo pripomogla k boljšemu pretoku ljudi in medsebojnemu poznavanju. Na svečanosti so bili med drugim prisotni evropska komisarka za promet Violeta Bulc, slovenski minister Peter Gašperčič,

italijanski vladni podtajnik Armando Siri ter generalni konzul Slovenije v Italiji Vojko Volk. Med slovesnostjo so povedali, da

bo vlak vozil v obe smeri dvakrat na dan, potovanje pa bo trajalo približno tri ure. Novo povezavo, ki je namenjena tudi gospodarskemu sodelovanju obeh regij, so uresničili v okviru evropskega programa Interreg - Crossmoby. Evropska komisarka Violeta Bulc je med prireditelji ponosno dejala: "Danes ni pomemben dan le za Italijo in Slovenijo, ampak za vso Evropsko uni-

jo". Nato je razkrila tudi drugo zanimivost, in sicer, da bo s prihodnjim letom končno spet vzpostavljena železniška povezava med Dunajem in Trstom. Tudi po mnenju vladnega podtajnika Armando Sirija tak projekt krepi odnose med državama. Zadovoljstvo sta seveda izrazila tudi guverner dežele Furlanije Julijske krajine Massimiliano Fedriga in minister za infrastrukturo Peter Gašperčič. Med prisotnimi sta krajevne ustanove predstavljali senatorka Tatjana Roj-

in vladna komisarka za deželo FJK Annapaola Porzio.

Dogodek sta z veseljem pozdravila tudi slovenska predstavnik v tržaški občinski upravi Igor Švab (SSK) in Valentina Repini (DS). V tiskovnem sporočilu sta izjavila, da je minilo sedem let, odkar je vodstvo italijanskih železnic z nerazumljivo odločitvijo ukinilo potniško povezavo med Trstom in Slovenijo ter vzhodno Evropo. Od decembra 2014 pa so Slovenske železnice zagotavljale povezavo na relaciji

Ljubljana - Opčine. Končno je zdaj začel voziti redni potniški vlak, ki povezuje Trst z Ljubljano. Gre za meddržavno sodelovanje, v katerega sta se aktivno vključili krajevni upravi, še posebno nekdanja tržaška občinska uprava kot tudi nekdanja deželna vlada Furlanije Julijske krajine. Našemu mestu se tako ponuja dragocena priložnost, ki lahko bistveno pripomore k razvoju gospodarstva in turizma na celotnem območju.

MAN

S 1. strani Mati Marija ...

Sledila je slovesna sv. maša pod vodstvom tržaškega škofa ob somaševanju skoraj večine slovenskih duhovnikov ter tudi letošnjega novomašnika g. Tomaža Kunaverja, ki deluje pri Sv. Ivanu. V nagovoru, ki je bil sicer v italijanščini, je g. nadškof najprej pohvalil prisotnost zlasti mlajših skavtov, narodnih noš ter ZCPZ. Nato pa se je na vse navzoče obrnil s prošnjo za molitev, ki jo je izrazil v dveh točkah. Omenil je redno zasedanje škofovske sinode v oktobru v Rimu, ki bo še posebej namenjena pastoralni mladini, da bi vsi ti mladi hodili po pravi poti za Kristusom in v Njem spoznavali svoja življenjska poslanstva. Poudaril je, da ga boli, da starši, ko otroku kupijo

mobilni telefon, mislijo, da so s tem rešili svoj odnos do otroka. V resnici so ga samo začasno zadovoljili. Morda je to veselje veliko na začetku, s

časom pa se splahni in skrha odnose v družinah. Vprašal se je, koliko otrok zna moliti in narediti znamenje križa in koliko se po naših družinah še sploh moli. Ko obiskuje župnije v času pastoralne vizitacije, sam opaža, da so otroci ves čas na mobilniku, ki ga uporabljajo za najrazličnejše

oblike komunikacij, ne znajo pa se normalno pogovarjati in moliti. V svojem značilnem humorju se je pošalil, da morda sam prihaja iz drugega stoletja, ko tehnika še ni bila tako izpopolnjena, je pa bila bolj izpopolnjena tehnika molitve in medsebojnih odnosov, ki bi jih morali

graditi. Ne nazadnje so otroci in naše družine prihodnost. In tu se je zaustavil pri drugi točki, da bi molili za naše družine. Koliko družin oz. zakoncev je dandanes v krizi! Po hitri poroki največkrat sledi še hitrejša ločitev, saj je vse skupaj sklenjeno prehitro in neodgovorno. Svoje doda tudi delovni čas, ki dopušča vedno

manj prostega časa za medsebojno druženje in spoznavanje. In ravno zato sta oba molitvena namena pomembna za našo krščansko prihodnost, ki bo svetla in jasna, če se bomo zanjo potrudili. Na tej poti naj nas spremlja nebeška Mati Marija, ki je pomembna vez med Bogom in človekom predvsem zaradi njenega poslanstva, ko je rodila svetu Odrašenika Jezusa Kristusa in se ni ustrašila tudi negotovosti, ki so jo čakale v njenem življenju in v življenju njenega Sina. Zaupala je namreč v Boga v svoji molitvi in k temu smo poklicani tudi mi, je končal svoj nagovor g. nadškof. Ob koncu slovesnega bogoslužja se je po zahvalni pesmi vsem prisotnim zahvalil tudi openski župnik g. Franc Pohajač, ki je poudaril pomembnost slovenskih marijanskih shodov, ki potekajo nepretrgoma že od l. 1948 dalje. In upa, da se bo to nadaljevalo tudi naprej. Povabil nas je k molitvi k Fatimski Materi Božji ter

molitvi za beatifikacijo božjega služabnika msgr. Jakoba Ukmarja. Zanimava pa sta bila spodbuda in povabilo, da se po končani slovesnosti zadržimo ob kipu Fatimske Matere Božje v kratki osebni molitvi in da vzamemo ne eno, ampak dve podobici. Drugo naj bi podarili tistemu, za katerega smo se odločili, da bomo zanj molili. Še boljše pa bo, je dodal, če jih vzamemo več in tako povečamo molitev po naših družinah za nas same ter naše bližnje in tudi za tiste, ki nam morda niso preveč simpatični. Saj je to eno od glavnih poslanstev naše krščanske vere. Bog daj, bi mogli to uresničevati v naših prihodnosti, saj bomo le tako lahko bolj premagovali naše težave pri naših otrocih ter po naših družinah. Kajti eno je teorija, drugo pa praksa! Ta pa bo lažja, če bo naše delo Bog blagoslovil in nam pri tem tudi stal ob strani. Nasvidenje na naslednjem Marijanskem shodu!

Klemen Zalar

Foto damij@

Nova abonmajnska sezona 2018-2019

Bogat program gledališča Rossetti

Deželno stalno gledališče Rossetti je na tiskovni konferenci predstavilo zelo bogat in kakovosten program, ki bo vse obiskovalce gledališča spremljal od letošnjega septembra do meseca maja 2019.

Na predstavitvi, ki je bila tokrat prvič v osrednji dvorani Assicurazioni Generali ob veliki prisotnosti publike, se je predsednik gledališča Sergio Pacor zahvalil vsem sodelavcem, ki so se potrudili, da so kljub zamudnim birokratskim postopkom napolnili kvalitetno knjižico s svežim, kvalitetnim programom z mednarodnim pridihom. Predsednik gledališča Rossetti je povedal, da se je gledališka scena v Italiji znašla v krizi: "Pogosto pozabljamo, da je gledališče pomemben, neposreden komunikacijski ele-

ment, tudi zaradi naših izvrstnih gledaliških igralcev in režiserjev, ki znajo nagovarjati publiko". Prisotne je pozdravila tudi odbornica za gledališča občine Trst, Serena Tonel, ki je poudarila, da občinska uprava namenja veliko pozornosti omenjenim deželnim gledališkim ustanovam in jih spoštuje. Pozdrav deželne uprave je izrekla še nova deželna odbornica za kulturo Tiziana Gibelli. Gledališče Rossetti v novi sezoni 2018-2019 napoveduje skoraj šestdeset dogodkov; med te sodijo koncerti in predstave znanih, izvirnih, priljubljenih avtorjev iz italijanske in mednarodne zakladnice.

Program gledališča se deli na štiri abonmajnske sklope: proza, "druge poti", ples, muzikal in koncerti. V letošnjo sezono so vključili tudi izreden program,

ki je namenjen bližajočemu se festivalu Esf 2020. Franco Pero', direktor gledališča Rossetti, je povedal, da z novimi oblikami komunikacije in z mednarodno ponudbo želijo pritegniti mlado publiko in sprožiti kritično razmišljanje. Prisotne je pozdravil tudi zastopnik zavarovalne družbe Generali, ki že veliko desetletij podpira gledališče Rossetti.

Na velikem odru "pod zvezdnatim nebom" bo prva predstava v produkciji gledališča Rossetti *Les Misérables* - Nesrečniki. Zatem se bodo zvrstile koprodukcije Salome' Oskarja Wilda, *Un momento difficile* z Massimom Dapportom in priljubljeno tržaško gledališko igralko Ariello Reggio, *Sindrome Italiana* ter mednarodna koprodukcija režiserja Fausta Paravidina *La ballata di Johnny e Gill*. Vodstvo Rossettija je želelo obeležiti 40-letnico zakona Basaglia s predstavo tržaške režiserke Erike Rossi *La vera storia di un'impensabile rivoluzione*. V prostorih vojaškega muzeja De Henriquez bodo ponovno uprizorili predstavo *A Sarajevo il 28*

giugno. Gledališče bo na odru imelo tudi številna gostovanja, kot so Bulgakova *Mojster in Margareta*, *Filumena Marturano*, Shaksperjevo delo *Measure for Measure*, Pirandellovo *Così è' (se vi pare)*, *Le prenom* v iz-

menjen tudi ljubiteljem glasbe, še posebej muzikalov. Kot je povedal direktor Pero', bodo ob Dubaju in Istanbulu samo v Trstu predstavili muzikal po filmu *Ghost - Duh*, z glasbo skupine Queen bo na vrsti muzikal

uživali ob muzikalih *Peter Pan Forever* in *School of Rock*. Prav gotovo bodo tudi bučni ritmi svetovno znane skupine Stomp pritegnili veliko pozornost.

Za ljubitelje klasičnega plesa bodo v predbožičnem obdobju poskrbeli člani plesne skupine moskovskega gledališča z baletom *Hrestač Petra Iljiča Čajkovskega*. Z modernejšimi plesi se bosta predstavila newyorška skupina Parson Dance Company, iz Vidma pa plesni ansambel Arearea z Vivaldijevimi *Štirimi letnimi časi*. Poleg drugih skupin bodo v Trstu prvič nastopili člani skupine Waynea McGregori s predstavo *Autobiography*.

Na odru Slovenskega stalnega gledališča pa bodo uprizorili predstavo v sardinskem narečju *Macbettu*. Omenili smo le nekaj naslovov obširnega in privlačnega programa gledališča Rossetti, ki je prav gotovo vreden ogleda. Kdor bi želel vedeti, kaj več o celotnem seznamu prireditev, lahko poišče vse podrobne informacije na spletni strani www.ilrossetti.it.

MAN

vedbi skupine Oblivion, *Piccoli crimini coniugali* z Michele Placidom, *Ten little Indians*, *La classe operaia va in paradiso* s priljubljenim televizijskim igralcem Linom Guancialejem. Abonmajski program je na-

We Will Rock You. Posebno zimsko atmosfero pa bo ustvaril muzikal *The Imperial Ice Star - Cinderella on Ice*, ko se bodo igralci predstavili na ledenem drsališču s predstavo *Pepelka* na ledu. Mladi gledalci bodo lahko

Finžgarjev dom na Opčinah

Gledališke delavnice za animatorje so uspele

Slovenska prosveta je v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete in Radijskim odrom lansko leto ustanovila Zlato gledališko mrežo z namenom, da bi združevala vse gledališke skupine, ki so včlanjene v eno od obeh zvez. Z gledališko mrežo so hoteli povezati vse skupine, ki bi tako lažje gostovale druga pri drugi. Poleg tega so hoteli z njo tudi izboljšati izobraževanje, ki ga nudijo svojim mentorjem. Slovenska prosveta je letos že drugič nudila mladim možnost, da se udeležijo tečaja za animatorje v gledaliških skupinah. 3. in 4. septembra so imeli mladi gledališki navdušenci, ki se počasi tudi že vključujejo kot vodje v razne gledališke skupine, možnost, da dve jutri preživijo v Finžgarjevem domu na Opčinah in se kaj naučijo o gledališču. Na tečaju se je zbralo skoraj dvajset mladih, ki so želeli nadgraditi svoje znanje o gledaliških skupinah. Prvi dan je najprej spregovorila Lučka Susič, ki je predstavila Slovensko prosveto in vso njeno razvejeno gledališko dejavnost.

Uvodni predstavitvi je sledila delavnica, ki jo je vodila Kim Komljanec. Priznana dramatičarka, dramaturginja in lektorica, gledališka režiserka in vodja izobraževanja dramatik in gledališča, ki je bila do pomladi

med vajami in s katerimi spodbujajo različne spretnosti otrok, ki jih potrebujejo v gledališču. Skozi igre so spoznavali tudi dinamiko v skupini, poleg tega pa so se morali preizkusiti tudi v pisanju kratke zgodbe in v njeni uprizoritvi. Delavnica je bila ze-

v mestu Cambridge umetniški vodja foruma dramatikov WRITTEON, je režiserka in vodja tečajev dramskega pisanja, sodeluje z gledališči najrazličnejših oblik in velikosti v Veliki Britaniji in Sloveniji. Mladim gledališkim navdušencem je predstavila igre, s katerimi lahko razumejo, kako se otroci počutijo v raznih situacijah na odru. Skupaj so morali razmišljati tudi o različnih igrah, ki jih lahko uporabijo

lo zanimiva in raznovrstna, saj so z aktivnimi igrami spoznavali veliko trikov, ki jih lahko uporabijo pri vajah z gledališkimi skupinami. Drugi dan je najprej spregovorila režiserka in magistrica govora na AGRFT Manica Maver; razvila je temo o skupinski dinamiki, ki jo je uvedla Kim Komljanec, in predstavila najpomembnejša znanja, ki jih mora imeti mentor gledališke skupine. Nato pa je Jasmin Ko-

vic, režiserka, scenaristka, umetniška vodja Dramske skupine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, spregovorila o zakonitostih odrskega ustvarjanja, kako čim bolj organizirati, se orientirati in izkoristiti prostor, kulise, sceno in luči. Drugi dan je bila delavnica bolj v obliki predavanja, v katerem jim je Jasmin Kovic predavala o tem, kako se lahko na najboljši način izkoristi prostor na odru. Tečaj je popolnoma uspel. Na koncu so organizatorji dali mladim še kratko anketo, v kateri so jih vprašali, kaj bi jih najbolj zanimalo delati in s katerega področja gledališča bi se radi najraje učili. Načrtujejo namreč, da bi imeli podobne delavnice skozi celotno sezono za najrazličnejše gledališke vidike: tehnika, glasba, petje, ples, skupinska dinamika, režija... Vsak se bo lahko udeležil vseh delavnic ali samo tistih, ki ga najbolj zanimajo, in izpopolnil svoje znanje o gledališču na določeno temo. Vsi udeleženci so pokazali zanimanje in navdušenje za seminar, zato so organizatorji prepričani, da se bodo prihajajočih delavnic prav tako udeležili v velikem številu.

Urška Petarosa

Obvestila

Župnija Sv. Trojice na Katinari obvešča, da bo v soboto, 15. septembra, ob 15. uri msgr. Giorgio Carmelo daroval sv. mašo pri kapelici Žalostne Matere Božje v Lonjerju. **Otroška-mladinska folklorna skupina** v sodelovanju s FFS Stulec v Štalco v Šempolaju otroke zadnjega letnika vrta in učence osnovne, srednje in višje šole na prvo srečanje v torek, 18. septembra, od 16. do 17. ure. Mentorica: Eleonora Rauber. Ob 17. uri bo seja s starši.

Romanje v Medjugorje bo od 5. do 8. oktobra 2018. Odhod avtobusa z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici zelo zgodaj. Pot se nadaljuje po Vipavski dolini preko Kozine do Medjugorja. Obiskali bomo kraje Marijinega prikazovanja in se udeležili bogoslužnih obredov.

Povzpeli se bomo na hrib Križevac, obiskali bomo razne skupnosti in se vrnili domov v ponedeljek v večernih urah. Prijave: Darko 370 3201305 ali 0481 32121 (za Goriško), Ana (00386) 05 3022503 (za Slovenijo), Jože Markuža (0039) 040 229166 (za Tržaško). Romarji iz Slovenije in Italije potujejo z veljavno osebno izkaznico. Vpišite se čim prej, do zasedbe avtobusa.

Slovenka, intelektualka v zrelih letih, želi z oktobrom za nekaj mesecev najeti ne predrago sobo s kopalnico in wc-jem na tržaškem Krasu, kjer živijo Slovenci. Ponudbe prosim na breda_stele@yahoo.com.

Darovi

V spomin na Grazio Harazin Gerdol daruje Vinka Cerkvenik 30 evrov za svetoivanski cerkveni pevski zbor.

In memoriam

Danilo Lovrečič

Danilo, dolgo se nisva videla, morda je bilo zadnjič na proseški "rouni", kjer je tvoj nečak igral za Primorje, nečak, ki si mu bil vedno ob strani. Poznala pa sva se že v poznih petdesetih letih, ko se je tvoja družina iz Marezig preselila v Domjo. Skupaj sva v dolinski občini iskala ansambel, ki bi igral na tradicionalnem jesenskem taboru Slovenske demokratske zveze na Opčinah.

Pričeli so klicati v vojsko letnik 1937, ti si se obveznosti izognil za pičlih 37 dni, saj si bil rojen 25. novembra 1936. Obratno pa je Marij Maver, rojen 15. januarja, moral odslužiti vojaški rok. Od Mariota smo se poslovili nenavadno. Pričeli smo na stičišču ulic Rittmeyer in Udine in obiskali vsako trgovino ali lokal. Tako smo zavili tudi k fotografu in se slikali: stoji Saša Martelanc, Saša Rudolf in Marjan Bajc, sede pa Francelj Mljač, Marij Maver in Danilo Lovrečič. Čez nekaj mesecev, ko so Mariota premestili s Sicilije v Trento, smo ga obiskali. Peljal si nas ti z bratovim avtomobilom. Spominjam se intervjuja, ko si z oddajami na radiu postal priznan humorist, okregal si me, ker sem v uvodu dejal, da sva pogovor zalila z vinom, češ, kaj res mora biti vino pri Slovencih vedno prisotno. Raje kot vino si imel pivo. Ko smo jeseni 1971 pričeli nedeljsko popoldansko oddajo *Šport in glasba*, si bil, Danilo, med prvimi sodelavci. Dne 15. avgusta 1972 si v zgodnjih popoldanskih urah prišel k nam domov v ulico del Ronco, nato sva se odpeljala na olimpijske igre v München. Predlagal si, da pri Quarto d'Altino zavijeva z avtoceste in nadaljujva po pokrajinski cesti do Trenta. Ustavila sva se na neki "šagri" v Venetu. V tistih časih smo tudi moški nosili torbice. Ko sem čakal v vrsti za klobaso in pivo, sem z grozo ugotovil, da sem torbico pustil na strehi avtomobila. V njej so bili dokumenti, olimpijski potni list in tisoč nemških mark. Zdrvel sem, kolikor se je dalo – torbica je bila še vedno na strehi

avtomobila. Prespala sva v Trentu in Danilo je postal moja priča. Ko sem drugo jutro telefoniral domov, so mi povedali, da je tasto najprej ženski, nato pa moški glas po telefonu povedal, da sem imel z dekletom, ki se je peljala z menoj, prometno nesrečo. Ker so naju doma videli, da sva skupaj odpotovala, ni nihče od mojih verjel prepoznavnemu

zavistnemu paru. Nadaljevala sva do Bocna, kjer se je nama pridružil kolega iz nemškega uredništva Hugo Seyr. Čeprav brez akreditacije je Danilo z mojim potnim listom prihajal v studie Rai in mi pomagal pri poročanju, še posebej v dramatičnih trenutkih, ko so palestinski gverilci vdrli v olimpijsko vas in ugrabili izraelske športnike, trenerje in spremljevalce. Olimpijsko odbojko je za naš radio spremljal Joži Peterlin in tekste posnel na ploščadi pred radijskimi studii, ker ga noter brez akreditacije – Danila so po skoraj dveh tednih poznali – varnostna služba ni pustila. Danilo je postal in bil redni član slovenskega uredništva vse do upokojitve. Postavil si je dom v Praproto, večkrat je bil v Nabrežini, kjer je nečak odprl pivnico. Nad 40 let, ki sva jih preživela skupaj ali pa vsaj v bližini, je dolga doba, polna lepih in tudi manj lepih trenutkov. Nepozabne pa ostajajo popoldanske malice s hrenovkami v olimpijskem lokaliku, okna, pri katerih sva navadno sedela, so bila po streljanju Palestinecev preluknjana. Danilo, težko bi te pozabil.

Saša Rudolf

Katedra sv. Justa – Srečanja z avtorjem Gost večera je bil Marco Landi

V sklopu tradicionalne septembrske Katedre sv. Justa je bilo v sredo, 5. septembra, v avditoriju Marco Sofianopulo, v palači baronov Revoltella, prvo Srečanje z avtorjem. Dogodek, ki sta ga organizirala tržaška škofija in Club Republike v Trstu, je tokrat imel v gosteh uglednega gosta, mednarodnega menedžerja Marca Landija. Na srečanju sta poleg Landija sodelovala tržaški škof nadškof msgr. Crepaldi in predsednik Cluba Republike Sergio Pacor. Organizatorji so Marca Landija povabili v Trst zato, da bi predstavil svojo novo knjigo "Da Chianciano a Cupertino. Biografia di un manager italiano ai vertici della Apple" – Od Chianciano do Cupertina. Biografia di un manager italiano ai vertici della Apple. Za uvodno glasbeno kuliso sta poskrbela profesorica Aurora Roiaz na harfi in profesor Ennio Guerrato na klasični kitari. Poslušalcem sta ponudila suito, sestavljeno iz šestih krajših stavkov iz renesančnega repertoarja. Po Pacorjevih in Crepaldijevih uvodnih besedah je prijel za mikrofonski večera Marco Landi, ki je vstal, stopil med publiko in v zelo sproščenem in prijateljskem vzdušju začel pripovedovati. Marco Landi se je rodil v Chiancianu v Toskani. Prvi poklic je opravljal v vaški prodajalnici čevljev; sam pove, da se je prav tam naučil veččin prodajalca in se že v mladih letih odločil, da si želi potovati in študirati.

Med predavanjem je večkrat omenjal zvesto soprogo, ki mu še vedno stoji ob strani in brez katere mu ne bi uspelo ustvariti družine in obdržati prestižna delovna mesta. Z družino sta bila skupno premeščena kar osemnajstkrat (bila sta v Franciji, na Japonskem, v Angliji, Belgiji, ZDA itd.) Ponosno je povedal, da je med bivanjem v Hongkongu njegova soproga ustanovila na tamkajšnji univerzi katedro za poslovne vede; v Kupertinu pa se

je zaposlila na Stanford research institutu. Marco Landi je bil pred prehodom v podjetje Apple zaposlen kot direktor in predsednik, najprej v Honkongu, nato pa za Evropo, pri znanem računalniškem podjetju Texas Instruments. Šest mesecev kasneje, leta 1993, je prejel klic podjetja Apple in se preselil v mesto Cupertino v ZDA. Najprej je postal Applov Chief Operatin Officer za Evropo. Od leta 1996 do leta 1997 je zasedal mesto predsednika in šefa (Chief Operating Officer za ves svet podjetja Apple v Cupertino). Leta 1985 je kot eden iz-

med glavnih direktorjev Applu odslovil Steva Jobsa, inženir Marco Landi pa ga je ponovno želel poklicati v podjetje: "Bil sem med tistimi, ki smo organizirali ponoven prihod Steva Jobsa v Apple. Steve je prinesel s seboj v Apple vrsto inovacij, kot na primer iPod. Zahteval pa je, da se z njegovim prihodom odpustijo vsi glavni direktorji, ki so bili zaposleni v podjetju. Šest mesecev po njegovem prihodu sem odšel tudi jaz". Po odhodu iz podjetja Apple je Landi deloval še v nekaterih tujih podjetjih; odločil pa se je za ponovno vrnitev v Italijo. V domovini je postal investitor projektov za nove tehnologije in je predsednik The Digital Box. Rad pove, da je njegovo trenutno po-

dobju, ko je bil v Bologni. "Nekoga dne sem prejel klic patra Justina, rekel mi je, da me naslednji dan čaka v nadškofijski palači v Bologni kardinal Giacomo Lercaro. Šel sem in sem ga spoznal. Bil je res čudovita oseba, ki mi je v tistem študijskem obdobju izredno veliko pomagal. Nikoli ga ne bom pozabil!" Cardinal Lercaro (1891-1976) je tedaj veljal za enega izmed najplivnejših oseb katoliške Cerkve. Ko je v Ravenni reka poplavela mesto, je sprejel v zatočišče 30 mladih, ki so mu po njegovem odhodu v Bologno še naprej sledili. Te skupine se je pridružil tudi Marco Landi, ki ohranja v sebi čudovite spomine na tisti čas. "To je bilo zame novo življenje. Imel sem za očeta osebo, ki je bil po poklicu kardinal. Živelimo skupaj v nadškofijski palači. Vsak dan smo bili z njim na kosilu, na večerji, pri sv. maši in ob večernih urah združeni v molitvi. Spominjam se večerij z raznimi osebnostmi tistega časa, ki so prihajale na obisk h kardinalu...". Marco Landi še vedno ponosno nosi zlat prstan z grbom, ki mu ga je podelil kardinal. Poslušalci so verjetno pred začetkom srečanja pričakovali, da bo gost večera predaval o svojih poslovnih podvigih, o financah, menedžerstvu in podobno, Marco Landi pa je publiko iskreno in pristrčno pripovedoval o vrednotah ljubezni, družine in poštenja. V svoji knjigi Landi analizira tudi ekonomsko stanje Italije in Evrope. Sam pravi, da je bila Italija v osemdesetih letih prejšnjega stoletja svetovna vodilna sila za tehnologije (Olivetti, Elettra, Italtel, BrionVega, Sinudyne, Magneti Marelli itd.). V knjigi ostro kritizira nekatere politične odločitve, ki so po njegovem mnenju postopoma privedle Italijo v krizo.

MAN

Kanal ob Soči / Kogojevi dnevi 2018

Slovesen uvod na kanalskem trgu Kontrada

Na očarljivem, lepo obnovljenem, tlakovanem trgu Kontrada se je v petek, 7. septembra 2018, slovesno začel Mednarodni festival sodobne glasbe, Kogojevi dnevi, katerega častni predsednik je bil pred kratkim umrl pesnik in akademik Ciril Zlobec (v Galeriji Rika Debenjaka je bila njemu v poklon odprta žalna knjiga). Zbrano občinstvo je najprej nagovorila podpredsednica Sveta Kogojevih dni, Ljudmila Zimic, in se z žalostnim srcem spomnila na

Cirila Zlobca, ki ga, žal, ni več med nami. Povedala je, da kljub tej bridki izgubi bodo Kogojevi dnevi nadaljevali svoje poslanstvo. Zaželela je čim več umetniškega užitka ob poslušanju glasbe, saj je glasba, po njenih besedah, "posredovalnica med nebom in zemljo". Letošnji Kogojevi dnevi so posvečeni prof. Marjanu Gabrijelčiču (1940-1998), skladatelju in dolgoletnemu dekanu Akademije za glasbo, rojenemu na Gorenjem Polju pri Kanalu; letos namreč poteka dvajsetletni-

ca njegove smrti. Gabrijelčič je pomembno zaznamoval slovensko glasbeno stvarnost od 70. let prejšnjega stoletja do prerane smrti. Program letošnjih Kogojevih dni je sestavljen, kot piše v programski knjižici, na osnovi štiritletnega programa, ki ga je sestavil pokojni ustanovitelj in umetniški direktor festivala, maestro Anton Nanut. Tudi kanalski župan Andrej Maffi se je v nagovoru spomnil Cirila Zlobca in velikih domačih glasbenikov, Antona Na-

nuta, Štefana Maurija..., ki imajo zasluge pri postavitvi temeljev Kogojevih dni. Obljubil je, da bo kanalska občina še naprej podpirala ta festival, katerega koncerti se letos vrstijo od 7. septembra do 24. oktobra, v Kanalu ob Soči, v cerkvi sv. Marije Vnebovzete in tamkajšnji osnovni šoli, v Kulturnem domu v Novi Gorici, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici (koncert bo tu 9. oktobra ob 20.30; nastopil bo Trobilni ansambel Slovenske filharmonije), v Bardu v Benečiji, v cerkvi sv. Jurija, v veliki dvorani Glasbene šole v Novi Gorici. Zadnji bo v Kulturnem domu v Trstu, 24. oktobra ob 20.30, ko bo program izoblikoval Komorni godalni orkester Akademije za glasbo. Slavnostni govornik na odprtju festivala je bil Avgust Ipavec, mednarodno uveljavljen slovenski skladatelj, ki je letos prejel visoko državno odlikovanje. Duhovniško poslanstvo in svoje skladateljsko delo opravlja na Dunaju. V čustvenem izlivu se je spomnil skladatelja Marjana

Metka Pekle in Verena Koršič Zorn (foto IK)

la v Trstu, nato se je po preselitvi družine v Ljubljano šolala na Mestnem dekliskem liceju. Obiskovala pa je tudi obrtno šolo. L. 1917 se je zaposlila v državni službi. Leta 1919 se je začela resneje posvečati slikarstvu pri Rihardu Jakopiču, nato še pri Petru Žmitku v Litiji. Po spodletem poskusu vpisati se na zagrebško akademijo se je odpravila v Firence in tam obiskovala Akademijo umetnosti. Nekaj časa je bila tudi v Parizu.

prenesti na obrazne poteze. Vendar gledalca prevzame občutek, da umetnica nezavedno prenaša na portretirance nekaj svoje značajске resnobe in razmišljujočega pridih; portrete namreč povezujejo resno zadržanje, zamišljenost, včasih zazrtost v neviden svet", je zapisala Koršičeva v katalogu. V Galeriji Rika Debenjaka bo razstava do 5. oktobra spremljala koncertne večere, namen-

Katja Ferletič

TAKI SMO (50)

Potovanje v zeleno deželo, ki po sporih in nasilju hrepeni po svobodi in miru (2)

Kdorkoli obišče Irsko, smaragdni otok, deželo gradov, mitov, legend in ponosnih ljudi, se vanjo zaljubi in se prej ali slej namerava vrniti, podrobneje spoznati njeno zgodovino in naravne lepote. Severna obala Irske je nekaj posebnega, magičnega, občudovanja vrednega. Tukaj se srečata na eni strani severni Atlantik, ki s svojo silo razjeda obrežne pečine, in na drugi, vzhodni strani, pokrajina mogočnih klifov, kamnitih plaž in ribiških naselij. Med našim potovanjem smo skušali nameniti dovolj časa tako raziskovanju največjih irskih mest in manjših vasic kot tudi občudovanju izjemnih naravnih znamenitosti. Po ogledu Belfasta smo se napotili po čudoviti Causeway Coastal Route, cesti, ki se razteza po nazobčani vzhodni obali Severne Irske do mesta Derry oz. Londonderry. Naravne lepote te pokrajine, kot iz pravljice vzete, že stoletja navdušujejo turiste in navdušujejo pesnike in umetnike. Očarale so tudi nas: bučanje valov, ki z vso silo butajo ob čeri, veter v ušesih in okus po soli na ustnicah bodo v našem spominu ostali za vedno. Na tej cesti je za vsakim ovinkom kaj lepega. Mi smo se z našo Škodo Fabio večkrat ustavljali. Radi smo si ogledovali kraje, kjer so snemali veliko prizorov naše najljubše televizijske nadaljevanke Game of Thrones.

Ustavili smo se npr. v kraju Carrick-a-Rede, kjer, 30 metrov nad morjem, preprosti 20-metrski vrvmi most povezuje otok Carrick Island s pokrajino Antrim. Nanj se nismo povzpeli, saj je bilo ljudi, ki so pridno čakali v dolgih vrstah, preveč, zato smo raje gledali most od daleč in se nato odpravili naprej proti drugi naravni irski znamenitosti: Giant's Causeway oz. Velikanovi cesti. To je ena najslavnejših obalnih atrakcij Severne Irske in je sestavljena iz okoli 40.000 sklopjenih bazaltnih stebrov mnogokotne oblike, ki so nastali pri vulkanskih izbruhih pred okoli 60 milijoni let. Pogostokrat jo omenjajo kot osmo čudo sveta, leta 1986 je bila vpisana na seznam svetovne naravne dediščine UNESCO in kmalu postala ena najbolj priljubljenih turističnih destinacij Irske. O nastanku Giant's Causeway obstaja slikovita zgodba, ki govori o dvoboju dveh velikanov iz Irske in Škotske. Velikan Fionn Mac Cumhaill, lovec in bojevnik iz irske mitologije, je ustvaril pot, da bi prišel do Škotske in tam premagal svojega tekmeca Benandonnera, temu pa je uspelo pot porušiti in tako naj bi nastala stopničasta Velikanova cesta. Ni pomembno, ali verjamete v legende ali pa zaupate znanstvenikom, ta kraj je nekaj posebnega: kljub hrupnim množicam turistov, ki se kot nemirne mravljice prekladajo s kamna na kamen, je pogled na "pot" vznemirljiv.

Poleg obale in čeri pa so tukaj še tihe doline, bujni parki in gozdovi ter seveda ruševine starodavnih gradov - Dunluce Castle je eden takih. Ruševine gradu iz 14. stoletja se vzpenjajo 30 metrov nad oceanom, med njimi so prebivali žalostne vile "banshee", zviti tihotapci in tragični ljubimci že

v časih, preden se je del gradu v 17. stoletju med močno nevihto zrušil v morje. Tukaj je bila moja hčerka vsa iz sebe: navdušena je hodila med stari zidovjem v upanju, da se ji prikaže kakšna vila. Všeč so ji bili vsi gradovi, razvaline starih bazilik, pa tudi naravne lepote in potovanje z avtomobilom. Ne da bi razumela besedice angleškega jezika, je v avtu najraje poslušala uspešnice skupine The Cranberries in glas "naše" Dolores O'Riordan; njeno pesem Zombie, ki govori o nasilju na Severnem Irskem, smo stalno poslušali vse do mesta Derry oz. Londonderry - kraja, ki je odlična mešanica zgodovinskih dogodkov in kulturnih zanimivosti. Tukaj smo se najprej sprehodili po Peace Bridge, mostu v obliki črke S nad reko Foyle, nato pa smo staro mestno jedro obkrožili kar po njegovem mogočnem zunanem obzidju. To obzidje je na zahodni strani še vedno ograjeno z visokimi jeklenimi pregradami in bodečo žico, saj ločuje protestantski del mesta, ki je zvest angleški kraljici, od katoliškega, ki se bori za neodvisnost. Ločitev je razvidna že v poimenovanju mesta: Derry za "nacionalists" - katoličane, Londonderry

za "unionists" - protestante. Večkrat je mesto imenovano tudi Maiden City oz. "deviško mesto" zaradi svojih visokih zidov, ki so ga branili pred napadi sovražnikov. S teh zidov so v nedeljo, 30. januarja 1972, na dan, ki je prešel v zgodovino kot Bloody Sunday (krvava nedelja), protestanti gledali na katoliško četrt in ploskali britanskim vojakom, ki so streljali na irske ljudi. Irski katoličani so umirjeno korakali po ulicah in manifestirali za neodvisnost Irske in osvoboditev njihovih predstavnikov, ki so bili še neupravičeno aretirani. 13 ljudi je umrlo, 1 človek kasneje v bolnišnici, 16 je bilo ranjenih. S tem dogodkom se je začelo najhujše leto v zgodovini "Troubles" - irskih nemirov, med katerim je v raznih atentatih in napadih umrlo 472 ljudi. Po krvavi nedelji se je veliko Ircev pridružil organizaciji IRA, ki se je že več let borila zoper britansko okupacijo, ta dan pa je ostal zabeležen v zgodovini Irske in Evrope še posebno zato, ker so se dogodki vrstili pred prisotnimi kamerami in časnikarji. Kljub razvidnemu neupravičenemu nasilju je tedaj angleška kraljica celo nagradila vodjo angleške vojske, 25 let kasneje, med vlado Tonyja Blaira, pa se je začela preiskava, ob koncu katere, leta 2010, so sodniki ravnaje angleških vojakov ostro obsodili.

Med našim obiskom mesta Derry smo videli stenske poslikave, ki pripovedujejo zgodbo tega nesrečnega dne, videli smo visoke železne pregrade, ki še vedno ločujejo mesto, plakate, na katerih so obrabi aretiranih "političnih zapornikov", in spomenik žrtvam, med katerimi je bilo šest mladolletnih, neoboroženih fantov. Na eni od hiš je bilo naslikano mlado dekle v šolski uniformi, to je bila Annette McGavigan, 14-letna deklica, žrtev angleških vojakov; njena edina krivda je bila ta, da je 6. septembra 1971, po dnevu spopadov in nemirov, s prijateljicami pobirala s tal ostanke gumijastih krogel.

Slovenski oktet (foto IK)

Gabrijelčiča in vseh glasbenih ustvarjalcev, tesno povezanih s Soško dolino in Kogojevimi dnevi. Spomnil se je tudi profesorje glasbe in vseh organistov. Ob življenjskih primerih, ki jih osebno doživlja kot tolažnik bolnih, je podal svoje poglede na glasbo in zaželel Kogojevim dnevom, ki imajo veliko poslanstvo, še nadaljnjo dolgo in plodno pot. Pred koncertom, ki je bil tokrat na Kontradi, je umetnostna zgodovinarica dr. Verena Koršič Zorn predstavila akademsko slikarko Eldo Piščanec, ki jo je "splet življenjskih okoliščin krivično potisnil v zapostavljen položaj in dolgoletni kulturni

Približno dve leti (1936-1938) je poučevala na realni gimnaziji v Ljubljani, nato v Kranju. Poleg likovne je gojila tudi glasbeno umetnost, saj se je izpopolnjevala v klavirju in orglah. Zaposlena je bila v raznih krajih. L. 1948 je začela delati na Zavodu za zaščito in znanstven-

jene sodobni glasbi. Misli o slikarki, njenem življenju in delu, ki jih je izrekla Verena Koršič Zorn na odprtju razstave, bomo objavili prihodnjič.

Letos je bil prvi koncert Kogojevih dni kar na Kontradi. Slovenski oktet, katerega vodja je Jože Vidic, se posveča predvsem slovenski pesmi, zato je v tem duhu izzvenel tudi doživet kanalski večer. V programu, razdeljenem na tri dele, ki jih je uvajala po ena pesem Marjana Gabrijelčiča, je izvajal v glavnem ljudske pesmi; kar nekaj jih je bilo nabritih, s

no preučevanje kulturnih spomenikov in znamenitosti Slovenije; opravljala je restavratorska dela za Mestni muzej Celje. Iz zdravstvenih razlogov se je predčasno upokojila. Umrla je 18. oktobra 1967. Pokopana je v družinski grobnici v Štepanju vasi pri Ljubljani. Njena dela se hranijo v zasebnih zbirkah (Slika Dekle v poletni obleki spada

šegavo vsebino, zelo prijetnih za poslušanje. Tri prav tako hudomušne ljudske (ena iz Idrije) v priredbi Tomaža Habeta so doživele prvo izvedbo. Ob koncu je izzvenela znana Od Martina Kebra v priredbi Andreja Missona. Z vztrajnim poskankanjem so poslušalci iztržili še dva dodatka.

Iva Koršič

Peter Jožef Česnik predlagan za vodjo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu

Kandidati za ministre na predstavitev premalo konkretni in aktualni!

Končala so se zaslisevanja oziroma predstavitev kandidatov za ministre v novi vladi, kar je eden od postopkov za njeno oblikovanje, predviden v ustavi in poslovniku državnega zbora. Vlado bo moral potrditi še parlament, nato pa bo lahko začela uredničevati svoj mandat in upravljati Slovenijo. Zgodilo pa se je, da je večina možnih ministrov pred pristojnim parlamentarnim odborom pretežno zgolj ponavljala cilje koalicijske, napisane v njenem programu, premalo pa so pojasnjevali svojo vlogo pri delovanju njim dodeljenih resorjev in svojem delovanju v koalicijski. Tiste kandidate za ministre, ki so bili bolj konkretni in aktualni, natančneje upoštevam in navajam.

Dr. Miro Cerar, predlagani novi zunanji minister, je dejal, "da bo izhodišče zunanjepolitičnih načrtov nove vlade to, da Slovenija je in bo ostala jedrna članica EU. To bo strateška opredelitev in prioriteta države. S tem naj bi zavrnil politiko prejšnjega zunanjskega ministra, Karla Erjavca, ki je Slovenijo skoraj popolnoma povezoval z Rusijo, zanemarjal pa stike in sodelovanje z ZDA. Predvideni novi zunanji minister je na zaslišanju pred pristojnim parlamentarnim odborom tudi dejal, da bo Slove-

nija zaradi sporov in napetosti s Hrvaško le-tej utegnila otežiti vstop v schengensko območje. Jernej Pikalo, predlagani minister za izobraževanje, znanost in šport, je na vprašanje, ali namerava spoštovati odločbo ustavnega sodišča, ki zapovedu-

je bo namenil zlasti rojakom v zamejstvu in odpravljanju ovir tistim Slovcem iz tujine, ki bi se radi vrnili v domovino. Omenjal je tudi prizadevanje za priznanje izobrazbe, pridobljene v tujini.

Peter Jožef Česnik

je celostno financiranje zasebnih osnovnih šol, odvrnil, da koalicijska pogodba omenjenega vprašanja ne postavlja kot prednostnega, a da se je potrebno zadeve lotiti in jo reševati. Precej natančen in temeljit je bil na zaslišanju dr. Samo Fakin, zdravnik, ki naj bi postal minister za zdravje v novi vladi. Velja za največjega poznavalca stanja in razmer v slovenskem zdravstvu. Obljubil je številne ukrepe

ambulante storitve v enem letu skrajšale na en mesec ali celo izničile". Predvideni novi vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, po položaju minister, bi bil povratnik iz Avstralije in najstarejši poslanec zdajšnje sestave parlamenta, 73-letni Peter Jožef Česnik. Pravi, "da mu bo vodenje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu čustveno izredno blizu". Skrb in delovan-

je bo namenil zlasti rojakom v zamejstvu in odpravljanju ovir tistim Slovcem iz tujine, ki bi se radi vrnili v domovino. Omenjal je tudi prizadevanje za priznanje izobrazbe, pridobljene v tujini.

Nobeden od kandidatov za ministre v novi vladi ni omenil, da je koalicijski dogovor o upravljanju in vodenju Slovenije za zdaj le dokument, podvržen volji in presoji podpisnikov. O tem, ali koalicijski dogovor velja upoštevati ali ne, bo v resnici odločala stranka Levica, ki svoje glasove daje vladi, da ima ta dovolj glasov za svoje delovanje. Takšne vloge Levice nihče od zaslišanih za ministrice ali ministre ni omenil, pa tudi tega ne, da nekatere kandidate oziroma kandidati niso bili izvoljeni za poslanke oziroma poslance v novi sestavi državnega zbora.

Ob navdušenju koalicijske, da bo čez nekaj dni nova vlada začela uredničevati svoj mandat, pa se politične razmere v Sloveniji slabšajo. Spletni mediji so prikazali postrojeno skupino zakrinkanih mož, ki se imenuje Štajerska vajda. Domnevno je njen voditelj Andrej Šiško, predsednik zunajparlamentarne stranke Zedinjena Slovenija in na preteklih volitvah kandidat za predsednika Slovenije. Sku-

pina se je zbirala in domnevno urila tudi z orožjem v gozdovih na Štajerskem. Prisegla naj bi štajerski deželi in napovedala, da se bo razširila tudi drugam v Sloveniji. Njeni pripadniki naj bi zagrozili, "da se bodo odzvali tedaj, ko bodo naša dežela, naša domovina, naš narod, neposredno ogroženi". V politiki so osupli in presenečeni, ker o omenjeni skupini paravojske državni organi niso nič vedeli. Končno je posredovala policija, voditelja Štajerske vajde zaprla, primer pa zdaj obravnavata tožilstvo in sodišče v Mariboru. Vodja Štajerske vajde naj bi s svojimi pozivi in ravnanjem "ščuval k nasilni spremembi ustavne ureditve in k strmoglavljenju najvišjih predstavnikov države Slovenije. Snoval naj bi skratka državni udar".

Primer Štajerske vajde seveda še zdaleč ni končan, dobiva nove razlage, z različnimi komentarji pa odmeva tudi v tujini. Urednik tednika Demokracija Jože Biščak opozarja, da se politične razmere slabšajo, zaostrejo, tudi zaradi manipuliranja z resnico. Šarčeva vlada se s politkomisarjem iz stranke Levica že oblikuje v smer, ko bo svoboda izražanja zatirana, ko se utegne zgoditi, da bo revija Demokracija, prva opozicijska publikacija, prepovedana. V prejšnjih dneh so se zgodili vsaj trije pogromi zoper svobodo govora. Najprej je bila knjiga Manifest za domovino označena za nacistično in rasistično, oblast pa jo utegne prepovedati. Sledil je napad na Tadeja Strehovca, tajnika Slovenske škofovske konference, proti kateremu se bo kmalu

začelo sojenje, samo zato, ker levičarskim aktivistom ni po volji, ker se zavzema za družino in kulturo življenja. Končalo se je z naslovnic Demokracije, ki je ekstremiste z leve povsem spravila s tira. Njenega urednika kazensko preganjajo, ker naj bi naslovnic prikazovala migrante kot posiljevalce, čeprav v resnici ne govori o posilstvih, ampak o migrantih, ki prinašajo tudi v Slovenijo kulturo posilstev. Urednik Demokracije Jože Bišček je v uvodniku z naslovom *Dekle z naslovnice*, zapisal, da se za omenjeni primer manipulacije "kot urednik ne misli nikomur opravičevati".

Teolog, filozof, upokojeni ljubljanski nadškof metropolit, rektor Katoliškega inštituta v Ljubljani, prof. dr. Anton Stres, ki je tudi predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci, je v povezavi s primerom sodne obravnave zoper patra Tadeja Strehovca opozoril, "da vsekakor gre za poskus utišanja katoliškega glasu v javnosti, za poskus straševanja. Na preizkusu je ena najbolj temeljnih demokratičnih svobod, namreč svoboda govora in izražanja lastnih nazorov in prepričanj".

Bolj kot marsikatera tema, obravnavana tokrat, razveseljuje sporočilo Mилоša Rovšnika, pomočnika direktorja Slovenskih železnic, da od 9. septembra znova vozi vlak iz Ljubljane v Trst. S to progno so po večletni prekinitvi znova povezali slovenski in italijanski železniški javni promet. Vlak bo predvidoma vozil dvakrat na dan. Vožnja z vlakom iz Ljubljane v Trst traja 2 uri in 20 minut.

Marijan Drobež

Stranski učinki afere Šiško

007 – Misija katastrofa

Primer Šiško in samoooklicana "štajerska varda" je dobro razburkal slovensko javnost v zadnjih dneh. Šarec si je najbrž oddahnil, da je javnost le začela obdelovati kako drugo temo in je pri miru pustila proteste gospodarstvenikov zaradi programskih izsiljevanj Levice. A afera Šiško, pa naj bo še tako groteskna, v ospredje postavlja zelo resno vprašanje. Vprašanje nacionalne varnosti je še eno od številnih, ki jih program Marjana Šarca opredeljuje za strateško pomembno.

Omejenosti političnega kadrovanja
Ko se ob koalicijskem leporečju okoli nacionalno-varnostnih organov zgodi paradiranje Šiškovih izbrancev po štajerskih gozdovih, se dejansko pokaže prava slika sistema slovenske varnosti. Šarec seveda za to ne nosi krivde, ker je novi igralec na šahovnici. Njegovi koalicijski partnerji pa so dolgoletni ustvarjalci slovenske varnostne politike. In alarmnih zvoncev je bilo seveda v zadnjih mesecih in letih več. Kljub temu pa je na mesto obrambnega ministra spet predlagan Karel Erjavec, ki je to mesto zasedal v času razvpite afere Patria. Šlo je za eno največjih afer v slovenski politiki (spomnimo se Janševega zavora), ki je dalj časa pogojevala strankarsko življenje na sončni strani Alp. Danes pa se nihče ne vpraša o politični higieni Erjavčevega imenovanja v takratni resor. Slovenska vojska je pred le nekaj meseci doživela najhujšo mednarodno blamažo v poosamosvojitvenem obdobju. Februarja je Slovenska vojska padla na izpitu operativne usposobljenosti za delovanje v

sklopu Natovih operacij. 800 vojakov, ki bi morali biti operativno sposobni najkasneje 1. aprila letos, ni "izdelalo izpita" urjenja po postojnskih gozdovih. Ocena je bila neizprosna. Vojaki so bili daleč od tega, da bi dosegli končne operativne zmogljivosti. Ocena je celo govorila o tem, da so bili nesposobni za vsakršno resno delovanje. S plastičnim primerom: nekatere od vojakov so morali po koncu vaj hospitalizirati zaradi ozeblin na stopalih. Posledice vsega tega? Vlada je razrešila načelnika generalštaba Slovenske vojske Andreja Ostermana. Takratna obrambna ministrica Katičeva pa je ostala na svojem mestu. In za "nagrado" bo v novi vladi prevzela pravosodni resor. **Obstaja hud problem ...** Zanimivo, ne? Pa najbrž res, da je Šiško sam po sebi predvsem nastopač in ne resna grožnja državi. Vseeno pa je tukaj osrednjega pomena ugotovitev, da so se Šiškovi nastopači dokopali do vojaškega avtomatskega orožja, ki je v Sloveniji prepovedano. Kako se je samoooklicana bojna milica lahko tako oborožila? Kaj bi bilo, če bi to uspelo nekemu, ki ima nekoliko boljše logistične in organizacijske sposobnosti in mu ni samo do tega, da posnetek postroja objavi na socialnih omrežjih? Tukaj se odpirajo resna vprašanja, s katerimi se morajo soočiti vsi organi, ki skrbijo za slovensko nacionalno varnost. **Stavkajoča sova**
Pa ne mislim tukaj samo na Slovensko vojsko, ki ima v vseh teh zgodbah predvsem represivno

vlogo. V primeru, da bi se zgodilo kaj bolj resnega, bi bila njena naloga postopati a posteriori in z represijo preprečiti morebitne prevrate. Veliko pomembnejša pa je pri tem vloga organov, ki bi morali take nevarnosti preprečiti preventivno. Za sistem slovenske nacionalne varnosti je sramotno že dejstvo, da so se posnetki postroja Šiškovih varde pojavili na socialnih omrežjih in ga tako presenetili nepripravljenega. Tudi pri preprečevanju bi morale svojo vlogo odigrati institucije, ki se s tem neposredno ukvarjajo. Na primer, obveščevalna služba

nekaj več kot 60 (slabo organiziranih) moških prireja "medijski šov", ki pa ga tehnično lahko imenujemo napad na celovitost države in njeno ustavno ureditev. A Sove od nikoder. Agenti namreč stavkajo. Da, prav ste razumeli. In to ne samo nekaj dni ali kak teden. Stavko so sklicali že decembra lani. In od takrat poteka, ne da bi se kdo resno ob tem razburil ali vsaj zamislil (ob tem seveda pravijo, da zagotavljajo izpolnitev nujnih nalog). Stavka poteka zaradi slabih delovnih pogojev, kadrovske podhranjenosti, pa še bi lahko naštevali. A pri vsem

slovenskim arbitrom Sekolcem in funkcionarko zunanjskega ministrstva Drenikovo (pri čemer je bil zunanji minister Erjavec. Kakšno naključje!). Ali Sova ni bila sposobna ugotoviti, kaj se kuha v ozadju, in ali ni bila sposobna preventivno preprečiti tiste diplomatske neumnosti? Očitno ne. Zaradi tega še danes arbitražna ni uveljavljena in je vse bolj pod vprašajem.

Post scriptum

In samo kot končni pripis za boljši okvir razumevanja delovanja Sove (in predvsem njenih funkcionarjev) tudi v preteklosti.

Leta 2012 je ljubljansko sodišče oprostilo večji del obtožencev v zadevi Balkanski bojevniki. Očitano kaznivo dejanje je bilo trgovanje z več tonami kokaina. Potem ko je višje sodišče sodbo razveljavilo, so v ponovljenem sojenju pred nekaj meseci 15 obtoženih obsodili na 85 let zavora. Vodja združbe bo moral odsedeti 16 let (sodba sicer še ni pravomočna). Primer navajam, ker je oprostilni razsodbi prvega procesa leta 2012 botrovala izključitev večjega dela dokaznega gradiva – to so bila prisluškovanja srbske policije. Izločitev teh dokazov pa je takrat sodstvo odredilo tudi po zaslugi pričanja uglednega strokovnjaka, da prisluškovanja niso bila izvedena v skladu z evropskimi predpisi. In kdo je bil ta strokovnjak? Iztok Podbregar, direktor Sove med letoma 2002 in 2006, obdobjem, ko je Sova med drugim prisluškovala pogovorom med Janšo in Sanaderjem, oziroma v obdobju, ko je Sova plačevala potne stroške za indijskega alternativnega zdravilca pokojnega predsednika Drnovška.

kil

Andrej Šiško

Republike Slovenije, bolj po domače znana kot Sova. Kje so bili slovenski obveščevalci v vsem tem obdobju, da jim ni uspelo "zavohati" snujoče se "paravojske milice", njenega paradiranja in postrojov po hostah? Za specializirane operativce na tem področju najbrž ne bi smelo biti pretežno priti do informacij, da

tem nastradajo državljani ... primer Šiško razgalja neučinkovitost sistema Slovenija tudi na tem področju. Pred samo nekaj leti se je zgodil precej hujši zapetljaj, zaradi katerega se je Slovenija blamirala na mednarodni ravni, posledice pa občuti še danes. Govorim o arbitraži, natančneje o prestreženem pogovoru med

Zlate sredine ni več Pregrade

Av gust je sicer mesec brezdelja, pohajkovanja in zabave, ki naj bi bili največkrat samim sebi cilj. Je mesec lahkega življenja, ko večina izmed nas prekine delo in se prepusti opojnemu toku poletja. Kljub temu sem z veseljem sprejela vabilo prijatelja, ki me je na avgustovski nedeljo povabil v Čedad na okroglo mizo o tako kontroverzni teoriji "gender" v okviru spolne vzgoje šolskih in predšolskih otrok.

Medtem ko so na čedajskih ulicah praznovali srednjeveški "palio" sv. Donata, smo se mi sestali v lepi, antični dvorani ob čedajski stolnici. Čisto prijateljsko kramljanje, izmenjava informacij, nič več. Brez pristranskosti, opredeljevanja, brez zavzemanja togih stališč. Predvsem zato smo se zbrali, je poudaril prireditelj, da bi se seznanili z napotnicami, ki jih je WHO, Svetovna zdravstvena organizacija, določila glede spolne vzgoje mladoletnikov, vezane na tako imenovani družbeni spol, "gender" v angleščini, ki naj bi se razlikoval od biološkega spola in ki naj bi bil predvsem odraz izbire in odločitve otroka in posameznika.

O povsem drugačnem, recimo, med narokovaj, inovativnem gledanju na opredelitev spola, na katerega so vplivale organizacije LGBT, se pravi tako imenovane organizacije lezbij, gejov, biseksualcev in transseksualcev, vemo zelo malo ali nič. In celo starši, katerih otroci so vključeni v programe "gender", ne vedo točno, za kaj gre in kako spolnost in družbene vloge, v okviru teh programov, razlagajo in podajajo otrokom v šolskih ustanovah.

Prijatelj, ki je imel na srečanju uvodni poseg, je oče petletnega otroka, prav tako je sem prišla v vlogi matere tudi sosedka, katere fantka obiskujeta dvojezični vrtec v Špetru. Seveda, še kako razumem strah in dvome staršev, ki so rasli in do-

zoreli v družbi, v kateri je bila spolnost nekaj povsem zasebnega, intimnega, lahko bi rekli naravnega in prirojenega, v šoli pa jih niso o tem poučevali.

Prijatelj se sprašuje, kako je otroku, ki je sicer zrasel v povsem običajni, danes bi nekateri rekli, zastareli, tradicionalni družini, ko ga učitelj spolne vzgoje sprašuje, ali se mu zares zdi, da mora biti oče nujno moškega spola, mati pa ženskega. Otroka med drugim med urami spolne vzgoje učitelj spodbuja, naj raziskuje svojo identiteto in se nato sam opredeli, katerega spola želi biti. V šolskih knjigah, denimo v tistih, ki bi se morale ukvarjati izključno z matematiko, se pojavljajo naloge, v katerih mora Rožica, skupaj s svojima dvema očetoma, razdeliti pet hrušk in dve jabolki, ali pa se skupaj z dvema mamica podati na izlet. Ko poslušam predavatelja, se sprašujem, kdo je pravzaprav dandanes v manjšini. Istospolno usmerjeni, katerim gre, da me kdo ne bo napak razumel, vse moje spoštovanje, ali heteroseksualni otroci, ki morajo zaradi novih, tako rekoč naprednih in nepristranskih učnih programov, gledati dokumentarce o homoseksualnih odnosih in brati knjige o malem pingvinu, ki ima dve mamici in niti enega očeta. Bo to res otrokom pomagalo, da bodo razumeli, kakšna je njihova spolna usmerjenost, in da bodo kot odrasli spoštovali sočloveka, ne glede na njegove spolne, rasne ali telesne značilnosti? Ali pa bo v njihovih mladih, ne-

logija, moda, ki lahko pretirajo to vez? Obstaja kdo, ki si sploh lahko privoščijo pretirati to vez? Družina, po novih smernicah Svetovne zdravstvene organizacije, je lahko tudi družina brez matere in očeta, družina z dvema materama ali z dvema očetoma, družina z enim samim roditeljem ali enostavno skupina ljudi. In otrok? Otroka lahko istospolna partnerja posvojita ali enostavno kupita od ženske, ki daje svojo maternico in svoje telo v najem za denar. Po navadi zaradi ekonomske stiske. Po rojstvu, po devetih mesecih nosečnosti, ko sta z otrokom eno, sina ali

hčer enostavno odda, proda. In vse tiste, ki si upamo reči, da se zdi to kruto, nenaravno, neetično, nečloveško, imajo za nazadnjake, konservativce, ljudomrzneže, celo fašiste. Danes je namreč že praksa, da vse tiste, ki ne razmišljamo kot večina, kot čreda, označujejo za desničarje in fašiste. In nam enostavno tako zaprejo usta. Gobec, da smo odkriti... Pa vendar. Ko otrok nekoliko doraste, kaj začuti, ko spozna, da v naravi ne obstajajo pingvini z dvema očetoma ali z dvema materama in da ga očeta, ki ga imata

za svojega sina in sta njegova družina, nista mogla roditi? Ali se tedaj nekeje v globini duše oglasi želja po varnem materinem naročju? Koliko posvojenih otrok se, ko jim krušni starši zaupajo resnico, odloči, da poišče pravo mater ali pravega očeta! Vež, ki je nastala še pred rojstvom, je tako močna, da živi v naši podzavesti in jo je nemogoče pretirati. Če tam, na daljni Antarktiki ni pingvinov z dvema očetoma, o katerih

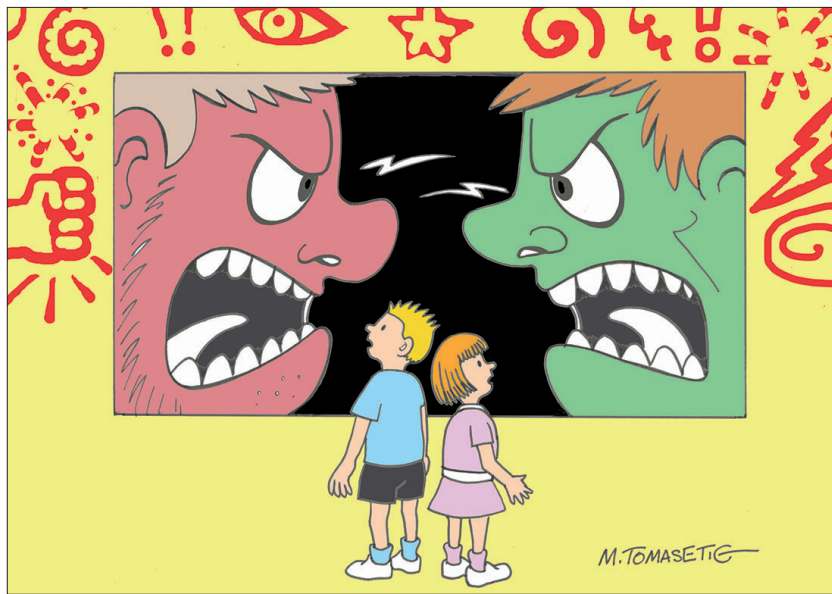
lažejo otroške slikanice, lahko v našem, človeškem svetu obstajajo otroci, ki so srečni z dvema materama ali z dvema očetoma? In svoje matere sloh ne poznajo. Dovolite mi, da dvomim. Dajte mi pravico, da kritično razmišljam o tem. Pustite me, da se ne strinjam z idejo, ki ji vi pravite sodobno gledanje, napredek, strpnost... Mimo ideologij, mimo besed, mimo interesov nam nepoznanih, zakritih lobjev.

Razmišljati drugače kot večina. Včasih se mi zdi, da je to postalo nemogoče. Tudi na nedeljskem srečanju je debata postala kmalu tako ostra, da je moral prijatelj večer končati, saj bi drugače prišlo do medsebojnega zmerjanja in vpitja med tistimi, ki si upajo, upamo, postavljati dogme v dvom, in tistimi, ki sledijo strankarski ideologiji. Desni in levi. Levi in desni. Sama ne vem, kam spadam. Nekam v sredino, včasih na to, včasih na ono stran. Vsekakor na stran svobodnega, kritičnega mišljenja. Soodanja, ki postaja danes vse bolj nemogoče.

Morda je že dolgo tako, morda od nekada. Osebnost imam občutek, da se delitev ljudi na dva tabora poglablja. In ni več nikogar, ki bi si upal ubrati vmesno pot. Tako v politiki kot v vsakdanjem življenju se ljudje iz obeh taborov napadajo z neverjetno zlobo. Ne da bi prislunili nasprotniku, ne da bi razmišljali. Ideologija postaja dogma. Ljudje se ne znajo več pogovarjati. Vse več nasilnega govora je tudi na spletnih omrežjih. In prvič v življenju imam občutek, da izgubljam prijatelje, ker razmišljam drugače. In ker oni razmišljajo drugače. Dialog pa je nemogoč. Pa čeprav se spomnim, da sem v mladih letih rada prijateljela tudi s tistimi, ki so verjeli v povsem drugačne nazore in ideale.

Občutek imam, da se to dogaja, ker je množica podobna čredi ovac. Vsi gredo za enim, nobenega odstopanja ni, nobenega kritičnega razmišljanja, nobenega poglabljanja. In ker ni dialoga, ker je vse plitvo in površno, ni niti napredka, rasti, ljudje pa so si vse bolj sovražni in tuji. V tej družbi, ki je samo črna-bela, ni prostora za tiste, ki dvomijo, ki razmišljajo s svojo glavo. Taka čreda ovac gre predvsem prav tistim, ki so na vodilnih političnih položajih. Čreda ovac je čreda zvestih volivcev, ki nasedajo, ponavljajo, ubogajo. In tistim, ki so na vodilnih položajih, najbolj odgovarja država, ki je razdeljena, ljudje, ki so drug drugemu sovražni: razklanamu narodu je potem najlažje vladati. Tiste sredine, ki smo ji nekoč Slovenci rekli zlata sredina, pa nihče več ne pozna. Mirne, spoštljive debate tudi ne.

Suzi Pertot

Pogled na našo košarko

Jadran zdaj naša edina ekipa na meddeželni ravni

Konec meseca bodo košarkarji Jadrana začeli prvenstvene nastope v državni C ligi Gold. Združena košarkarska ekipa ostaja še edina zamejska postava v moštvenih pano-gah, ki presega deželne okvire. Te dni se je Jadrana predstavil javnosti, predstavili so tudi novega glavnega pokrovitelja, podjetje Motomarine, in osrednjo okrepitev na parketu, mladega koprškega centra Aleksandra Mediča. Izbor igralcev je sicer ostal na las podoben lansnemu, pridobili so omenjenega velikana in preverjenega povratnika Petra Sosiča, zmanjkal pa je izjemno pomemben član, organizator igre Matija Batič. Novo je vodstvo kluba, ki ga je s prenovljenim odborom prevzela predsednica Ivana Milič, do lani sponzor ekipe, novo je tudi tehnično vodstvo, saj se je na klop vrnil trener izpred desetih let, Sežanec Boban Popovič (lani krmar Kontovela, še prej tudi Bora in Sokola).

Kakšni so apetiti moštva v dokaj zahtevnem prvenstvu, je težko reči. S trenerjem Deanom Oberdanom se je postava dve leti zapored uvrstila v končnico za napredovanje, kar bi moral biti cilj tudi v letošnji sezoni. Batichevo nasledstvo v ključni vlogi play-makerja sicer ostaja neznanca, deseterica pa je močnejša pod košema in dvajsetletniki imajo za sabo leto več izkušenj. So se pa zelo okrepili številni konkurenti v C skupini. Ambiciozni so v projektu Jadran tudi v mladinskem pogonu, kjer potekata delo in sestava selekcij v sozvočju z matičnimi društvi, ki

ver. Tudi na Prvem maju je novosti malo, zmanjkali so visoki Doz in zunanja igralca Sosič in Zidarič, stebra Jadrana, lep dodatek pa predstavlja izkušeni primorski center Tomaž Strle, ki je zadnja leta navdušil z zanesljivo igro pri Bregu in Sokolu. Trener ostaja Marko Švab, ki je lani opravil dobro delo, letos pa bi rad prehodil še korak več, potem ko je v minulem prvenstvu ekipa obstala na pragu play-offa.

V D ligi bosta, v skupini, ki nosi ime po Savu Ušaju, slovenske barve zastopala Breg in Kontovel. Brežani so po mnenju stroke pravo nezakonito orožje za četrtoligaško tekmovalje, saj so že odlično zasledbo, ki je prišla do finala play-offa, še okrepili s bratcem Grimaldi (ki sta svojčas že nosila dolinski dres) in nadarjenim play-makerjem Cernivanijem. Nekaj igralcev je tudi odšlo, vendar je kolektiv, ki ga ima na razpolago potrjeni trener Miroslav Jurič, prvovrsten, tako da cilj mora biti napredovanje v C ligo. Pri Kontovelu pa so si zamenjali trenerja z Jadranom (Oberdan namesto Popoviča) in sestavili izredno mlado ekipo z voljo do dela in napredka. Glavna okrepitev je postavljeni Niko Daneu. Pa še pokrajinska promocijska liga. Na Goriškem bo Dom nastopil zelo okrepljen z veterani iz višjih lig, na Tržaškem pa je novost Sokol (ki se je odpovedal D ligi) z rosno mlado igralsko zasledbo.

HC

Benečija / Tradicionalno literarno srečanje

Luna je letos zaplava v Seucu pod Topolovim

Beneška luna, ki pod svojim magičnim sijem združuje literate in ustvarjalce iz naše dežele, ki sicer pišejo in pojejo v različnih jezikih, je letos za spremembo zaplavala na zvezdnatem nebu nad Seucem v občini Grmek. Prireditelj V nebu luna plava namreč že vrsto let poteka v najbolj skrivnostnih in lepih prostorih Rečanske doline, na senikih, kjer so nekoč ljudje trdo garali, pa tudi sanjali o ljubezni. Letos to ni bilo mogoče zaradi organizacijskih težav, zato so se umetniki zbrali v Seucu, na sugestivnem borjaču, v doru, po beneški, Tarbjanove domačije. Izbor nastopajočih je bil navdve posrečen in zanimiv, saj se je številna publika lahko naučila res kakovostne glasbe in poezije, ne da bi se pri tem niti za trenutek dolgočasila. V naročju starih kamnitih zidov, pod staro jablano, so se zbrali vsem dobro poznani in vsestransko aktivni beneški glasbenik, zborovodja, kantavtor in še marsikaj drugega, David Klodič, pesnika Silva Mlekuž in Salvatore Cutrupi ter kantavtor in kitarist Lino Straulino. Za glasbene vloške sta poskrbela Sandro Carta in Martin O'Luoghlin, večer pa je po-

vezovala Margherita Trusgnach. Organizator letošnjega srečanja V nebu luna plava je bilo kot vedno Kulturno društvo Rečana-Aldo Klodič pod pokroviteljstvo občine Grmek.

Foto Salvatore Cutrupi

Domačin David Klodič se je tokrat svojemu zvestemu občinstvu predstavil kot kantavtor, ki z odličnimi glasbenimi izvedbami in učinkovitim besedilom izraža predvsem navezanost na domačo zemljo in prelepe Ne-diške doline, na naravo in preproste ljudi ter pripoveduje o tistih večnih, nepremagljivih vežeh, ki Benečanom ne dajo, da bi se izkoreninili. Predstavnik poezije v italijanskem jeziku je bil letos pesnik

Salvatore Cutrupi, sicer doma v Krminu, a po rodu z daljnega italijanskega juga. Salvatore Cutrupi, zdaj upokojenec, je dolga leta služboval v naši deželi kot družinski zdravnik, njegova poezija pa je izpovedna lirika, ki pripoveduje o življenju, minevanju, o drobcenih stvareh, ki človeku nudijo varnost in toplino, o domačem zavetju in večnem iskanju lepote.

S svojimi nežnimi verzji je občinstvo razveselila tudi slovenska

pesnica po rodu iz Drežnice, doma pa v Tolminu, Silva Mlekuž. Tudi njena lirika je izredno tenkočutna in izdelana, večkrat išče smisel življenja in biti, izžareva pa tudi radoživost in navezanost na naravo in živalski svet. Silva Mlekuž je večer popestrila z ugankami v verzih, ki so srečanju podarile trenutke igrivosti in vključile v dogajanje tudi občinstvo.

Srečanje pod Kolovratom je s svojim težko pričakovanim nastopom končal priznani furlanski kantavtor, kitarist in pevec Lino Straulino, po rodu iz Karnije, doma pa v osrčju Furlanije. Njegovе nežne, otožne, dovršene note o ljubezni in naravi v furlanskem jeziku so požele bogat aplavz občinstva, ki se je po nastopu zadržalo pri Tarbjanovih ob prigrizku in dobri kapljici.

Suzi Pertot

SPOMINI MEMORIE

1918 - 2018

Program dogodkov

■ 13. septembra 2018

GORICA – Bela dvorana, ob 11. uri

Novinarska konferenca na goriški občini

■ 18. septembra 2018

GORICA – Kulturni center Lojze Bratuž, ob 18. uri

V sodelovanju z Goriškim muzejem odprtje razstave Begunske zgodbe od Bovca do Devina

Predstavitve razstave dr. Marko Klavara
Glasbeni poklon MIPZ Emil Komel in Arsatelier

■ 22. septembra 2018

GORICA – Kulturni center Lojze Bratuž, ob 20.30

Ne jokej ljubica

Večer poezije in glasbe ob stoletnici 1. svetovne vojne

MePZ Hrast, zborovodja Hilarij Lavrenčič
OPZ Veseljaki, zborovodja Lucija Lavrenčič
Kvartet violončelov in recitatorji

■ 23. septembra 2018

NABORJET – Beneška palača, ob 16.30

Ne jokej ljubica

Večer poezije in glasbe ob stoletnici 1. svetovne vojne

MePZ Hrast, zborovodja Hilarij Lavrenčič
OPZ Veseljaki, zborovodja Lucija Lavrenčič

■ 4. oktobra 2018

GORICA – Kulturni center Lojze Bratuž, ob 20. uri

Med vojno in spominom 1918-2018

Predstavitve posebne izdaje revije SLO ob 100-letnici konca prve svetovne vojne

Sodelujejo: dr. Jože Dežman, mag. Marko Štepec
in dr. Renato Podbersič

■ 7. oktobra 2018

TRST – Operno gledališče Giuseppe Verdi, ob 17. uri

W.A. Mozart – Requiem v d-molu, K. 626

Solisti, zbor in orkester Slovenske filharmonije – Ljubljana
Simon Krečič, dirigent

■ 10. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 11. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 17. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 18. oktobra 2018

GORICA – Kulturni center Lojze Bratuž, ob 20.30

Ne jokej ljubica

Predstavitve zbirke zborovskih priredb vojaških in ljubezenskih ljudskih pesmi Hilarija Lavrenčiča

Sodelujejo: Janko Ban in člani PD Štandrež
Zborovski poklon, MePZ Lojze Bratuž iz Gorice

■ 19. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 23. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 23. oktobra 2018

ČEDAD – Cerkev sv. Frančiška, ob 20. uri

Koncert - Vojna, trpljenje, slovo in tolažba

Zbor, Trobilni in tolkalni ansambel Slovenske filharmonije – Ljubljana
Gregor Klančič, dirigent

■ 26. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 29. oktobra 2018

RONKE – Občinska dvorana, ob 20. uri

Ne jokej ljubica

Predstavitve zbirke zborovskih priredb vojaških in ljubezenskih ljudskih pesmi Hilarija Lavrenčiča

Sodelujejo: Janko Ban in člani PD Štandrež
Zborovski poklon, MePZ Hrast iz Doberdoba

■ 30. oktobra 2018

DOBERDOB, VRH SV. MIHAELA, GORICA

Vodeni obisk za študente

■ 6. novembra 2018

DOBERDOB – Kmečki turizem pri Cirili, ob 20. uri

Med vojno in spominom 1918-2018

Srečanje z raziskovalci in zbiratelji pričevanj

Sodelujejo: Dario Frandolič, Peter Černic, Stanko Kosič in Carlo Ferletič

■ 20. novembra 2018

ŠTEVERJAN – Župnijska dvorana F.B. Sedej, ob 20. uri

Med vojno in spominom 1918-2018

Srečanje z raziskovalci in zbiratelji pričevanj

Sodelujejo: Marjan Drufovka, Vili Prinčič,
Filippo Formentini in Branko Morenčič

■ 26. novembra 2018

VRH SV. MIHAELA – Lokanda Devetak, ob 20. uri

Med vojno in spominom 1918-2018

Srečanje z raziskovalci in zbiratelji pričevanj

Sodelujejo: Peter Černic, Mitja Juren, Vlado Klemše in Vili Prinčič

■ 2. decembra 2018

GORICA – Kulturni center Lojze Bratuž

Stoletnica prve svetovne vojne in slovenska manjšina
Današnji pomen takratnih dogodkov v kolektivnem spominu slovenske jezikovne skupnosti

Sodelujejo:

- mag. Marko Štepec, Muzej novejšje zgodovine Ljubljana
- dr. Petra Svoljšak, ZRC SAZU Ljubljana
- David Erik Pipan, Društvo Soška fronta 1915-1917 Nova Gorica
- prof. Peter Černic, zgodovinar Gorica
- mag. Tadej Koren, Fundacija poti miru Kobarid
- dr. Renato Podbersič, zgodovinar Nova Gorica

■ 31. decembra 2018

Zaključek projekta

V SODELOVANJU Z GORIŠKIM MUZEJEM
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
18.9.2018 odprtje

september-december 2018

SLOVENSKI BEGUNCİ S SOŠKE FRONTE

Razstavní projekt Beguncí prek podob, predmetov, zvoka in besede
pripoveduje zgodbo slovenskih beguncév s soške fronte v prvi svetovni
vojni, ki so bili pristljetni zapustiti svoje domove po italijanski vojni
napovedi Avstro-Ogrski 23. maja 1915.

• Comune di Gorizia • Comune di Mossa • Comune di San Floriano del Collio - Občina Števerjan • Comune di Cormòns • Comune di Savogna d'Isonzo - Občina Sovodnje ob Soči • Comune di Doberdò del Lago - Občina Doberdob • Comune di Cividale del Friuli • Unione Territoriale Intercomunale Canal del Ferro - Val Canale • Goriški Muzej - Nova Gorica • Istituto Statale Istruzione - Državni Izobraževalni Zavod Cankar, Zois, Vega - Gorica • Liceo Classico Dante Alighieri - Gorizia • Istituto Comprensivo Aurisina - Večstopenjska šola Nabrežina • Istituto Statale Istruzione - Državni poklicni zavod za industrijo in obrt Jožef Štefan - Trst • Liceo Scientifico Statale - Državni Znanstveni Licej Franceta Prešerna - Trst • Liceo - Humanistični in družbeno-ekonomski licej Anton Martin Slomšek - Trst • Istituto Omnicomprensivo di Tarvisio Bachman • Zveza Slovenske Katoliške Prosvete - Gorica • Krožek Anton Gregorčič - Gorica • Slovenska Prosveta - Trst • Arsatelier - Centro Internazionale di Musica e Arte • Zadruga Goriška Mohorjeva - Gorica • Prosvetno Društvo Štandrež • Mladinski Pevski Zbor Emil Komel - Gorica • Mladinski Dom - Gorica • CTA - Centro Teatro, Animazione e Figure - Gorizia • Associazione Culturale Puppet - Duino • Fundacija Gorica Fondazione • Slovensko Katoliško Društvo Hrast - Doberdob • Mepz Lojze Bratuž - Gorica • Istituto Sacra Famiglia - Gorizia • Suore Scolastiche Francescane Di Cristo Re - Trieste • Zadruga Most - Čedad • Združenje Associazione Don Eugenio Blanchini • Društvo Ars - Gorica • Ženski Zbor Ronke • Slovenska Filharmonija - Ljubljana